UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Consiliorvm Sive Responsorvm Avgvstini Beroii Bononien. I. C. Praestantissimi Volumen ...

Cum Summariis, & Indice rerum, ac verborum locupletissimo

Iurisdictionum, Iudiciorum, & Criminum materias distinctè continens

Bero, Agostino

Venetiis, 1577

Consilivm XXVIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96538

Visual Library

derogetur.c.1.& ibi Abb.plenè.de reſcr. Præterea illa uerba gn̄alia de ꝑpetuo nō ꝯueniendo ſunt referēda ad ꝓximiora, uidelicet ad laudāda, ſentētiāda, & arbitrāda, de q̄bus ꝓximè dictū fuerat, ꝙ illis ꝑtes ꝑpetuò
6 ſtare promittunt, & non ꝯuenire, & † maximè hoc dicendū eſt cā euitandæ ꝯrietatis, & abſurdi per nota. ꝑ Bar. & alios in l. talis ſcriptura. in fi. cū ſimil. ff. de leg. 1. & faciunt not. per Bar. in authen. ſacramenta pube-
7 rū. C. ſi aduer. uendit. Rurſus † uerbū perpetuò nō importat, ut quid efficiat̄ trāſitoriū ad hr̄des, ſi ſui nā nō erat, q̄cquid dixerint Ferrarienſes in d.c. in ꝓſentia. & Soci. in d. conſi. 226. ut optimè declarat Dec. in d. c. in ꝓſentia dicēs, ꝙ intelligit̄ ſecundū naturā emphyteoſis eccleſiæ, videlicet, vt illa tranſeat ad hæredes ſuos, hoc eſt ad deſcēdentes in perpetuū. i. in tertiā gn̄ationē iuxta naturā dictæ emphyteoſis, ut in §. emphyteoſim, & in §. quia uerò in authen. de non alien. aut per-
8 mut. rebus; † iſtud. n. uerbū perpetuū diuerſimodè capitur ſcđm ſubiectā materiā, nā qn̄q; donec ſoluetur penſio, ut in §. adeò Inſtitu. de loc. qn̄q; uſq; ad 30. annos. ut Inſti. de perpet. & tempo. actio. in §. 1. cū glo. & qn̄q; aliter. ut hr̄ per gl. in §. perpetua. 10. q. 2. & in authen. ſi quas ruinas. C. de ſacroſanc. eccl. & qn̄q; ad uitā alicuius, ut in l. 1. ff. pro ſocio. & c. precariè. 10. q. 2.
9 vn̄ cū † cōpromiſſum, & ſocietas æq̄parent̄, ut uoluit gl. in d. l. diē proferre. §. 1. ſi in caſu nr̄o referamus hoc uerbū perpetuò ad tp̄s, ſeu ad uitam ēt compromiſſi, importabit, uidelicet donec cōpromittētes uixerint, prout ēt importat in ꝯctu ſocietatis. Vlterius ſuper hm̄ōi difficultate non inſiſto, qm̄ iudicio meo eneruatæ ſunt obiectiones oēs, quæ inferre uidebātur, cōpromiſſum eſſe adhuc poſt mortē domini Ioānis duraturū, ut pleniſſimè per alios aduocatos dictū, & per me aliqualiter ſuppletum fuit. Reliqua ſuppleat excellēs do. cognitor, cuius ītegerrimo iudicio hęc pauca, q̄ ferè ex tp̄e conſiderapi, ſubijcio. Laus Deo.

S V M M AE.

1 *Verba ſemper in dubio intelligenda ſecundum qualitatem, & conditionem perſonarum, ad quas referuntur.*
2 *Et intelliguntur ſecundum naturam eius, ſuper quo proferuntur.*
3 *Verba a craſſo, et rudi hoīe prolata dēnt craſsè, et ruditer ītelligi.*
4 *Epiſcopus poteſt eſſe index inter iudæos, eorumq; lites ſecundum legem moſaicam decidere.*
5 *Succeſſiones tàm ab inteſtato, quàm ex teſtamento inter iudæos ſecundum quæ iura deferantur, & quæ iura in ipſis ſeruāda ſint, & nu. 13. uſq; ad nu. 54. & nu. 65.*
6 *Iudæus ſecundum quam legem teſtari debeat, & nu. 13. & 14.*
7 *In actibus iudæorum factis inter ipſos, & non cum Chriſtianis quę lex ſeruanda.*
8 *Lex moſaica eſt lex ſpecialis iudæorum, & ea prius eſt inter ipſos ſeruanda, n ſi per legem ciuilem expreſsè prohibita reperiatur, & nu. 29. & 67. ubi id declaratur.*
9 *Idem eſt de eorum conſuetudine.*
10 *Eccleſia tollerat iudęos, eorumq; vſus, & ritus, & ceremonias, & num. 72.*
11 *Iudæi coram arbitris hebræis ab ipſis in eorum cauſis electis quo iure utantur, & nu. 65. ubi hoc declaratur.*
12 *Matrimonia inter hebræos poſſunt contrahi ſecundum legem moſaicam, & veteris teſtamenti, & nu. 78. vbi declaratur.*
13 *In ſucceſſionibus hebręorū ex teſtamento lex ciuilis, & cōis imperialis ſeruanda eſt, & non moſaica, ſecus in ſucceſſionibus ab inteſtato, & nu. 18. 21. 25. & 37. uſq; ad nu. 54. & nu. 65.*
14 *In teſtamento hebræorum ſeruari debet ſolemnitas à iure ciuili requiſita.*
15 *Hebraica diſpoſitio teſtamentaria coram duobus teſtibus, & ſine ſolemnitate iuris cōis facta ualet, ſi expreſsè fuit confirmata in teſtamento ſolemni ſecundum ritum Chriſtianorum confecto.*
16 *Hebraica teſtamenti diſpoſitio facta cū ſolēnitate iuris cōis, ſecundum ritum Chriſtianorū, & cum clauſula derogatoria diſpoſitionis more hebraico factæ non tollitur per ſequētem diſpoſitionē ī hebraico factā maximè ſine clauſula derogatoria ꝓcedētis.*
17 *Filiæ fœminę ſecundum legem hebraicam excluduntur in ſucceſſione à maſculis, & ſolū medietatē eius, quod habent maſculi, ex hæreditate paterna conſequi poſſunt, ex teſtamento autē æqualiter cū maſculis inſtitutæ æqualiter admitti poſſunt, et quare.*
18 *Teſtandi ius de iure Romanorum eſſe dicitur.*
19 *Iudęi in humanis actibus nobiſcum participant, ſed non in diuinis, nec in aliquo actu ſuperioritatis.*
20 *Edictum de teſtamentis eſt prohibitorium.*
22 *Præcepta iudicialia ueteris legis moſaicæ non obligant in noua lege, niſi ſint à noua approbata, & nu. 23.*
24 *Iudęi quoad mores, & populi gubernationem reguntur humanis conſtitutionibus, ſed quoad ſacramenta legibus, & conſtitutionibus diuinis uti tenentur.*
25 *In teſtamento hebręi, in quo hebręi fuiſſent inſtituti, & ſubſtituti, locum habent iura loquentia de ſuitate, & ſubſtitutione fideicommiſſaria, & de compendioſa.*
26 *Teſtamentum hebręi præteritione filij, ſeu filię eſt ipſo iure nullū.*
27 *In ſucceſſione hebræorum ab inteſtato inter ipſos hebræos ſeruanda eſt lex moſaica.*
28 *De quæſtione ciuili inter iudæos poſſunt ſeniores populi iudicare.*
30 *Conſuetudo inter hebræos, quòd eorum teſtamenta ſcribantur à legis hebraicæ peritis, vel ab alijs, & huic ſcripturę credatur, eſt ſeruanda, & quando, & nu. 74. & quę ſolemnitas in teſtamētis etiam tunc ſeruari debeat, nu. 34.*
31 *Conſuetudo non inducitur ab ijs, qui non habent poteſtatem legis condendę, niſi à principe, vel alio hanc poteſtatem habente ſit confirmata, & num. 50.*
32 *Statuta, & conſuetudinem facere, vel inducere eſt iuriſdictionis.*
33 *Iudęi carent iuriſdictione, & non habent poteſtatem legis condendæ, nec faciendi conſuetudinem, niſi ea ſit ab habente hanc poteſtatem approbata, & nu. 51.*
35 *Scriptura in teſtamento nuncupatiuo non requiritur de neceſſitate, nec dicitur de eius forma, & ſolemnitate.*
36 *Iudæi, alijque infideles poſſunt ad pias cauſas relinquere, & hęc relicta priuilegijs piorum relictorum gaudent, & ſunt per epiſcopum exequenda.*
38 *Teſtamentum ſiue Iudæi, ſiue alterius, in quo imperator fuerit hęres inſtitutus, non valet, nec ex eo hęreditas pōt adiri, niſi omnia à iure ciuili pro forma, et ſolēnitate requiſita interuenerint.*
39 *Iudęi non debent uti maiori pręrogatiua, quam Chriſtiani.*
40 *Nec ſunt, nec eſſe debent melioris conditionis ipſis Chriſtianis.*
41 *Iudæi ęquitate iuris nō gaudent, ſed rigore, Chriſtiani aūt utroq;.*
42 *Iudæis quare ad uſuras dare permittatur, & non Chriſtianis.*
43 *Teſtari poſſe ſecundum ius diuinum, ſeu attenta ſolemnitate iuriſgentium, & ueteris teſtamenti ſpeciale eſt fauore piæ cauſę, militis, & liberorum, & ſecundum æquitatem iuris canonici, iudæis autem nullo modo permittitur, & quare.*
44 *Iudęi ſunt odibiles, & infames.*
Et fidęi Chriſtianę ſemper inſidiantur.
Et vix in conſortio Chriſtianorum tollerantur.
45 *Iudęorum collegium eſt à iure reprobatum.*
Iudęi per mortem Chriſti effecti ſunt ſerui, & ſubditi, & omni priuilegio priuati.
46 *Lex imperialis de ſolemnitate teſtamentorum ligat etiam iudęos.*
47 *Lex ſatis eſt, quòd comprehendat expreſsè, & ſpecialiter, quamuis non indiuiduè.*
48 *Conſuetudo in certo genere perſonarum approbata ad aliud genus non extenditur.*
49 *Exceptio facta in uno caſu confirmat, & facit regulam in omnibus alijs caſibus.*
52 *Conſuetudines iudæorū in quibus expreſsè approbatæ reperiātur.*
53 *Teſtamentorū ſolemnitates ita ſeruādę ſunt, vt ſi notarius aliquid de illis in teſtamento omiſerit, non per errorē, ſed dolo, & fraude omiſiſſe pręſumatur, et ex hac omiſſiōe de falſo dānari poſſit.*
54 *Regulę iuris cōis ciuilis teſtamentariæ etiā in teſtamentis hebræorum locum habent, & ſunt ſeruandæ.*
55 *Compromiſſi clauſula, quòd arbitri debeāt laudare, ſeu terminare de iure tātū, de quo iure intelligatur, et nu. 58. vſq; ad nu. 60.*
56 *Menſuræ mentio facta in aliqua diſpoſitione intelligitur de cōi.*
57 *Etatis legitimæ mentio intelligitur de legitima ſecundum ius cōe,*

non autem ſecundum ius ſpeciale.

59 *Frater de iure communi poteſt vnum ex fratribus ſolum hæredem inſtituere, aliis non inſtitutis, immò ex extraneum, fratribus pe nitus excluſis.*

60 *Teſtatorſi inſtituat filios in ea parte, quæ de iure eos tangit, de quo iure intelligatur.*

61 *Compromiſſum inter iudæos factũ cum clauſula, quòd arbitri poſſint de iure, & de facto procedere, de quo iure in procedendo intelligatur.*

62 *Verba prolata à notario inter contrahentes ſunt intelligenda ſecundum conditionem, & qualitatem notarij, non autem contrahentium.*

63 *Conſuetudo inter hebræos conficiendi teſtamenta ſecundum ius Romanum, & ciuile ſeruanda eſt, & non lex Moſaica.*

64 *Et quomodo hæc conſuetudo probetur.*

66 *Alex. in conſi. 6. uolum. 6. dc ſucceſſione iudæorum ex teſtamento loquens declaratur.*

68 *Cauſa, in qua agitur de uita hominis, non eſt delegabilis.*

69 *Cauſam decidendam remittere inſtigatoribus, & accuſatoribus non licet.*

70 *Iudæi quo iure, & à quo iudice ſunt de crimine iudicandi.*

71 *L. iudæos. C. de iudęiis declaratur.*

72 *C. qui ſincera. 45. diſtin. declaratur.*

73 *C. ſicut iudæi de iudæis uolens bonas conſuetudines hebræorum eſſe ſſeruandas declaratur.*

74 *Calder. in conſ. 2. in tit. de conſuetud. declaratur.*

76 *L. iudæi. C. de iudæis in multis libris mendoſè legitur, & quæ ſit uera illius text. lectura.*

77 *Iudæi non poſſunt eſſe iudices, nec iuriſdictionem habere, ſed inter ipſos iudæos poſſunt eßе arbitri.*

78 *Iudæi quoad ſpiritualia ſeruant leges, & iura eorum, quo uero ad temporalia iure communi Romano uti tenentur.*

79 *Teſtamentum fratris non poteſt ratione turpitudinis inſtituti impugnari ab eo, qui eſt in eadem turpitudine conſtitutus.*

EPITOME.

Compromisso inter iudæos, & in iudæos facto ſuper ſucceſſione hæreditaria ex teſtamento hebræi defuncti, cum poteſtate arbitris data, ꝙ poſſint procedere de iure, & de facto, ſed decidere, & laudare de iure tantum, arbitros ſecundum ius commune ciuile Romanorum, & non ſecundum legem Moſaicã hebræorũ laudare debere, & iudæos in ſucceſſionibus ex teſtamẽto ius ciuile cõe Romanorum, & nõ Moſaicũ debere ſeruare, quamuis in ſucceſſionibus ab inteſtato lex Moſaica attẽdatur, plenè in hoc cõſilio habet̃.

CONSILIVM XXVIII.

IN præſenti cauſa breuius, quã poſſim, ueritatem exponã. Facto itaq; cõpromiſſo in Gratiãdei pro parte Vitalis, & in Abrahã pro parte Iſaac, ſuper bonis, & hæreditate Iacob fratris dictorũ Vitalis ex patre tm̃, & Iſaac vtrinq; coniuncti, qui Iacob deceſſit cõdito teſtamẽto ſecũdum ius cõe, & ſeruata forma, & ſolemnitate requiſita à lege ciuili, & ſecũdũ ſtilũ notoriorũ huius ciuitatis Bononiæ; & data arbitris poteſtate procedẽdi de iure, & de facto, ſed decidendi, & laudandi de iure tantum, prout cõtinetur in compromiſſo, de quo factum fuit publicum inſtrumẽtum ſcriptum manu publici notarii, & ſecundũ formam, & ſtilum notariorum ciuitatis Bononiæ, & cõpromiſſo ab arbitris acceptato, dubitatur, an uigore dicti compromiſſi arbitri prædicti teneãtur in hac cauſa laudare, & arbitrari ſecundum legẽ Moſaicam, & hebræorum, an verò ſecundum legẽ ciuilẽ communẽ, & ſic ſecundũ ius Romanorũ, & cõſequẽter an illa verba decidendi, & laudandi de iure tantũ intelligi debeãt de iure ueteris teſtamẽti, ſeu legis hebræorũ, an vero de iure communi Romanorum, ſeu imperiali, cui etiã iudęi ſubiiciunt̃, vt ĩ l. iudæi cõmuni iure Romano. C. de iudæis. In qua hæſitatione uidetur primo aſpectu concludendum eſſe, ꝙ illa uerba de iure tantũ intelligenda ſint de iure ipſorum hebræorum veteris teſtamẽti, & conſequenter arbitri debeãt laudare, & terminare ſecun
1 dum legem Moſaicam, quia † uerba ſemper in dubio
debent intelligi ſecũdum qualitatẽ, & conditionem
perſonarum, ad quas referuntur. l. plenũ. §. æquitij. ff.
de vſu. & habit. Bar. in l. ſi non ſortẽ. §. libertis. ff. de cõ
dic. indeb. Bal. in l. is. qui duo. ff. de ſeruit. ruſti. p̃dio.
2 Hinc† dixit Bar. in l. 1. in 1. oppoſ. C. de nego. geſtis. ꝙ
verba ſemper intelligũtur ſecundũ naturam eius, ſu-
per quo proferuntur, & facit text. in l. 3. §. ſi quis hære-
di. ff. de ſtatu lib. l. ſi in diẽ. & ibi Bar. ff. de cõdit. & de-
mon. & Bal. in l. 1. in 3. col. C. de his. quæ pen. nom. &
3 † dixit Innoc. in c. cum clamor. in fi. de teſtibus. quẽ ſe
quitur. Bal. in l. mancipia. in fi. C. de ſeruis fugit. ꝙ uer
ba à groſſo, & rudi homine prolata debent ruditer, &
groſſo modo intelligi. Sed in caſu noſtro tàm cõpro
mittentes, q̃ arbitri ad laudandum aſſumpti ſunt he-
bræi, ergo attẽta qualitate, & cõditione eorũ illa uer-
ba generalia, & dubia in laudando, & terminando de
iure tantum debent intelligi de iure hebræorum, &
legis Moſaicę, quod inter hebręos ſeruatur p̱ ea, quę
voluit do. Cardi. Floren. in c. poſt miſerabilẽ. extra de
4 vſuris, qui dixit, ꝙ † epiſcopus poteſt eſſe iudex inter
iudęos, & illorum lites, & quęſtiones ſecundum legẽ
Moſaicam decidere, & refert Felin. in c. poſtulaſti. in
5 fi. de iudęis. ¶ Secũdo † inter iudęos in ſucceſſionibus
ſeruanda ſunt iura veteris teſtamenti, & ſucceſſiones
ipſis deferuntur ſecundum legẽ Moſaicã, non autem
ſecundum leges imperiale, vt voluit Ioã. Cald. in cõſ.
30. in tit. de teſtam. Alex. in l. 1. col. 10. ff. ſi cer. pet. do-
cto. maximè. moder. in c. 1. de cõſtit. in 12. col. in 5. li-
mitatione. & in c. iudęi. il 2. extra de iudęis. & Andr.
Barb. in conſ. 15. lib. 1. & hoc habet locum non ſolum
in ſucceſſionibus ab inteſtato, ſed etiam ex teſtamen
to, ut uoluit Alex. in conſ. 6. uolu. 6. incip. ſup̱ prẽmiſ-
6 ſa dubitatione, qui concludit, † iudęum uſurariũ non
debere teſtari ſecundũ formã. c. quãquã de uſuris. in
6. ſed ſecundũ legẽ Moſaicã, & ueteris teſtamenti, ſe-
cundum quã permiſſum eſt teſtari cũ ſolemnitate iu-
ris gentiũ, arg. eorum, quę habentur per Bar. in l. inter
dũ poſt medium. ff. de condict. indeb. & per Fulgo. &
Roma. in l. ſi teſtamẽtũ. C. de teſtam. & Alex. ibi hoc
7 ita confirmat, nam † in actibus, qui fiunt inter ipſos iu
dæos, & non cum Chriſtianis, non eſt à lege Moſaica
recedendum, ſed illa eſt inter eos ſeruanda, & nõ lex
humana, niſi quatenus lex humana, hoc eſt ciuilis, &
imperialis expreſſè iudæos prohiberet, ut uoluit Ioã.
Calder. in conſ. 10. in tit. de conſtit. & in d. conſi. 30. er
go cum lex Moſaica ẽt ſuper factione teſtamẽtorum
prouideat, & lex ciuilis nõ prohibeat hebręos illa uti,
8 ea erit inter illos ſeruãda. Tertio † lex Moſaica eſt lex ſpecialis ipſorum hebręorum iuxta illud euãgelii, legem habemus, & ſecũdũ legẽ noſtram debet mori, & iuxta illud tollite eũ, & ſecundũ legem ueſtrã iudicate eum, quaſi dicat, lex ueſtra debet uobis ſeruari, ergo ĩter ipſos iudæos lex ſua ſpecialis derogat legi generali, & cõi, ſicut ſpecies derogat generi. ca. generi. de reg. iur. in 6. c. 1. de reſcrip. & in l. ſanctio legum. ff. de pœnis. & ſicut inter Chriſtianos prius ſeruantur eorum iura ſpecialia, & municipalia, q̃ legi generali derogant. l. oẽs populi. ff. de iuſtit. & iure, & §. ius ciuile, cũ ibi not. Inſti. de iure natural. gent. & ciuili, ita inter iudæos prius ſeruari debebit ius proprium eorum Moſaicũ, quatenus expreſſè prohibitũ per legem ciuilem non reperitur: & ideò illa uerba de iure in cõpromiſſo appoſita debẽt intelligi de iure municipali hebræorũ per ea, q̃ uoluit Anto. de Butr. in c. quintauallis.

lis.de iureiu.& Bal.in l.illa inſtituti.ff.de hered. inſti.
& c.cauſam.quæ cum ibi nota.de reſcript. ¶ Quarto
ad idem facit.l.iudæos.C.de iudæis.ubi ex illa litera ĩ
fi.colligitur,ꝙ lex hebræorum debet inter illos ſer-
uari,niſi in iis,quæ non ſunt eis permiſſa,ſed prohibi
ta,ut ibi in fine,ſed ritus ſuos citra contemptũ Chri-
ſtianæ legis retineant amiſſuri ſine dubio permiſſa ha
ctenus, niſi ab illicitis temperauerint:& ita per illum
text.tenẽt Ioã.Calder.in d.cõſi.2.& in d.conſi.30.Ale
xan.in d.cõſ.6.Barba.in d.conſ.15.& Moder.in locis
præallegatis,¶ Quinto facit tex.in c.qui ſincera.45.di
ſtinct.vbi iudæi tollerãdi ſunt in ſuis ritibus, & uſibus
per quem textum docto.dicũt,conſuetudinẽ hebræo
rum inter eos ſeruandam eſſe. Hinc dixit Ioã. Calde.
9 in d.conſ.2.in titu.de cõſuetud.ꝙ† conſuetudo, q̃ ha-
bet,ꝙ inter hebræos periti legis Abrahæ habeant po-
teſtatẽ ſcribendi,& dictandi teſtamenta eorũ, & eorũ
ſcripturis vt publicis fides plena adhibeatur,ſeruanda
eſt,arg.l.quod ſi nolit.§.qui aſſidua.ff.de ædil.edict.l.
2.C.quæ ſit lon.conſuetu.& c. cum dilectus.de fid. in-
ſtrum.& dicit Inno.in c.1.eo.tit.de fide inſtr.ꝙ publi-
ca ſcriptura dicitur omnis illa,cui plena fides adhibe-
tur ex iure,uel cõſuetudine abſque alio adminiculo,
ut in d.c.cum dilectus.ergo inter iudæos lex,& cõſue
tudo eorum ſeruanda eſt,nõ autẽ lex ciuilis commu-
nis,etiam quando agitur de ſucceſſione ex teſtamẽ-
to,ut loquitur Io.Calder.in d.cõſ.2. & maximè, quia
10 †eccleſia tollerat iudæos,eorumq; vſus, ſeu ritus, &
ceremonias.d.c.qui ſincera.d.l.iudæos. cũ ſimilibus,
& eſt bonus tex.in c.ſicut iudæi.extra de iudæis.¶ Sex
to pro hac parte in terminis noſtris uidetur tex.in l.iu
11 dæi.communi iure Romano.C.de iudæis,†ubi uidetũ
probari,ꝙ licet quãdo inter iudæos de litibus, & cau-
ſis ciuilib.cognoſcitur coram iudicibus ordinariis,ip
ſi debeant iure communi Romano uti,tamen quãdo
eorum cauſæ ciuiles cognoſcuntur coram arbitris ab
ipſis electis,prout eis illos eligere permittitur,tũc nõ
debẽt uti iure cõmuni Romano; & cõſequẽter infer
tur,ꝙ iure ſuo uti debent:& ſic ibi uidetur tex.ad lite-
ram decidens caſum noſtrum,in quo factum fuit cõ-
promiſſum in arbitros iudæos. Vbicunque ergo lex
Moſaica,aut conſuetudo hebræorum reperitur, illa
eſt inter eos ſeruanda Lege uerò Moſaica,ſeu cõſue-
tudine hebręorum deficiẽte,recurrendum eſt ad ius
commune Romanũ:& ita debet intelligi.d.l.iudæi ſe
cundum Io.Calder.in d.conſ.30.in fi.uerſ.& in d.con
12 ſil.10.¶ Quod cõfirmatũ ſeptimo,quia†ĩter hebræos,
quamuis lex imperialis prohibeat matrimoniũ con-
trahi infra certum caſum, & in aliquibus caſibus, ea
tamen non obſtante, matrimonia poſſunt contrahi
ſecũdum legem Moſaicã, & ueteris teſtamenti, ut in
c.de infidelibus.de conſang.& affi. & c.gaudemus.cũ
ibi not.de diuor.ergo ubicunq; eorum lex prouidet,
tanquã lex ſpecialis ſeruanda eſt, nõ autem lex gene-
ralis,& cõis.¶ Octauo,& ultimo in caſu noſtro Iacob
teſtator inſtituit ſibi hæredẽ Vitalem hebræũ, qui di-
citur eſſe perſona infamis,& odioſa, vt infra dicetur,
& habetur per dominũ meũ Soci.in cõſ.70. in 1.col.
uol.1.ergo licitum eſt Iſac fratri ſuo teſtamẽtũ illius
querelare,& cauſam teſtati ad cauſam inteſtati redu-
cere,tanquã perſona turpi in teſtamẽto inſtituta per
text.in l.fratris,iuncta l.fratres.cũ ibi not.C.de inoffi.
teſtam.& l.1.ff.eo.tit.¶ Sed pręmiſſis omnibus nõ ob
ſtãtibus,cõtrariam opinionẽ ueriorẽ, & magis com-
13 munẽ eſſe exiſtimo,quòd†in ſucceſſionibus ex teſta-
mẽto,& nõ ab inteſtato ſeruanda ſit lex ciuilis,& cõ-
munis,non autẽ Moſaica, quã ſententiã expreſsè te-
nuit Paul.de Caſtr.in conſ.374. incip. ad primũ uide-
tur in 1.col.aliàs in nouis.eſt conſ.377.vol. 2. qui uo-
14 luit,quòd†in teſtamẽto hebræorũ ſeruari debeat ſo-
lemnitas à iure ciuili requiſita,ſecũdũ quod habetur
in l.fin.C.de codicil.in fi.cum ipſi debeant ſecundum
15 ius commune romanorum uiuere,& ideò†ibi ualuit
diſpoſitio in hebraico facta corã duobus teſtibus, &
ſine ſolemnitate iuris communis, quia illa diſpoſitio
fuit expreſsè confirmata in teſtamento ſolemni ma-
nu notarii publici,& ſecundũ ritũ Chriſtianorum cõ
fecto.arg.l.aſſe toto.ff.de hæredit.inſti. l.poſthumus.
§.ſi paganus.ff.de iniuſ. rup. teſtã.l.quærebatur. ff.de
milit.teſta.& per ea,quæ habentur ꝑ Bar. in l.ſi ita ſcri
pſero.ff.de cõd.& demonſt.& per Ioã. de Imo.in l.il-
la inſtitutio.in fi.6.col.ff.de hæred.inſtit.benè igit cõ-
ſiderãda ſunt ea,quæ Paul.de Caſt.in d. conſil.uoluit
tàm in primo,quàm in ſecũdo,& tertio dubio,in qui-
bus omnino cõcludit iura ciuilia,& imperialia ſeruã-
da eſſe in ſucceſſione teſtamẽtaria iudæorũ,nã in pri
mo dubio vult,ꝙ licet diſpoſitio ĩ hebraico facta fue-
rit coram duobus teſtibus,& ſecundũ ritum,& modũ
hebræorum,tamẽ ualet,ex quo fuit expreſsè cõfirma
ta in teſtamento facto manu dotarii Chriſtiani, & ſe-
cundum ritum Chriſtianorũ,in quo fuit adhibita de-
bita ſolemnitas,ergo infert ſecus fuiſſe,ſi in illo teſta
mento ſolemni ſecundum ius celebrato confirmata
non fuiſſet.In ſecundo dubio etiam ipſe Paul.uoluit,
16 ꝙ† diſpoſita in ſcriptura,& diſpoſitione hebraica ulti-
mo loco facta,quæ eſſet magis attendenda,inquantũ
inducunt in æqualitatem inter filios,& filias, non ua-
leant,nec attendi debeant,quia in priori diſpoſitione
ſecundum ritum Chriſtianorum facta erat clauſula
derogatoria,per quã expreſsè diſpoſitioni in hebrai-
co factæ derogabatur, & in diſpoſitione hebraica ul-
timo loco facta nõ erat clauſula derogatoria prioris,
quo caſu ſtandũ eſt priori diſpoſitioni ſecundum ſo-
lemnitatẽ Chriſtianorũ factæ.per l.ſi mihi,& tibi.§.in
legatis.ff.de legat.1.& l.ſi quis.in principio.in princi.
ff.de legat.3.quæ iura ſunt ciuilia,& Romanorum,er-
go non attento,ꝙ teſtator ultimo loco diſpoſuerit ſe
cundum ritum hebręorum,ſeruatur prima diſpoſitio
propter clauſulam derogatoriam priori diſpoſitio-
ni appoſitam,& quia in ultima diſpoſitione non fuit
appoſita clauſula derogatoria præcedẽtis per iura ꝓ-
allegata.Hæc autem inducta de clauſula derogatoria
procedunt ſecundum ius Romanorum, & ciuile, nõ
autem ſecundũ ius hebræorum, ut conſtat ex iuribus
allegatis,ergo Paul.etiam in ſecundo dubio loquens
de clauſula derogatoria clarè innuit,ꝙ iura ciuilia cõ
munia locum habeant etiam in diſpoſitione hebrai-
ca facta ſecundum ritum hebręorum,ut illi derogẽt,
uel non ſecundum diſpoſitionem iuris ciuilis, ut pa-
tet ex iuribus ibi per ipſum Paulum allegatis. Præte-
17 rea† ſecũdũ legẽ hebraicã,ueluti Calderin.& alii poſt
eum uolunt, maſculi excludunt fœminas,& fœminę
pariter cum maſculis non admittuntur, ſed exclu-
duntur ad tradita per Calderin.in d. conſil. 30.uel ſe-
cundum Paul.de Caſtr.in d.conſ.374.filię fęminę,ex
tantibus filiis maſculis,non poſſunt ex hęreditate pa-
terna conſequi,niſi medietatem eius, quod maſculi-
ni habent;ſi tamen pater fecerit teſtamentũ,in quo fi-
lios,& filias pariter,& ęqualiter inſtituerit, filię ęqua-
liter cum filiis admittuntur, nõ attenta diſpoſitione
legis hebraicę, nec attento, ꝙ pater etiã in hebraico
diſpoſuerit ſecundum legem Moſaicã, ꝙ filię habere
deberent dimidiam eius, quod filii haberent, quia
in hoc debet attendi diſpoſitio facta ſecundum le-
gem Romanam, & Chriſtianam, & non diſpoſitio fa-
cta ſecundum legem hebraicam, quę non ualuit: &
ſi diceretur illam ideò non ualuiſſe, quia non ha-
buit clauſulam derogatoriam primæ, dico hoc eſ-
ſe dicere, quòd in teſtamento hebręorum lex Ro-
mana ſeruetur, quoniam id, ꝙ dicitur de clauſa de-
roga-

rogatiua eſt ſecundum legem Romanam, non autem
ſecundum legem hebraicam, ut ſupra dixi. ¶Hanc
† concluſionem ēt in terminis uoluit do. meus Soci.
18 in conſi.70.in 2.col.vol.1.ubi pro firmo, & uero fun-
damento præſupponit, ꝙ ius teſtādi ſit de iure Roma
norū, ut eſt tex. ibiq; nota. in l.1.in uer. noſtræ. ff. de te
ſta. & probatur inſtit. de teſta. ordi. in prin. & nota. gl.
in c. ius quiritū. 1. diſtinct. & l. teſtamenti. ff. de teſta.
iudęi aūt, ſicut Chriſtiani pariter vtuntur, & uti debēt
iure Romano prædicto, ut dicit gl. in d. c. ius quiritū.
& facit tex. in c. iudæi. il 2. & in c. ſicut iudæi. de iudęis.
& in l. iudæi cōi. C. eod. tit. ubi diſpoſitio legis gñali-
ter loquens ēt iudæos cōprehendit, quoniam iudæi
ſimul cū Chriſtianis ſubiiciūtur legibus, & ſtatutis lo
ci, in quo habitāt, & † dicit Bal. in l. ſpadonē. §. iā aūt.
19 ff. de excuſa. tuto. ꝙ in humanis actibus iudæi nobiſ-
cū participant, non aūt in diuinis, nec in aliquo actu
ſuperioritatis: & ideò immunitas cōceſſa incolis cer-
ti loci extenditur ēt ad iudæos, quemadmodum gra-
uamen, & facit id quod uoluit Ang. in l. utimur. ff. de
ſepul. uiola. & in l.1. ff. ad l. iul. maieſta. ergo iudæi, ſi-
20 cut Chriſtiani, pariter teſtari poſſunt, quoniam † edi-
ctū de teſtamentis dr̄ eſſe prohibitoriū, ut probatur
per totum. C. qui teſta. fac. poſſ. in l. ſi quæramus. ff. de
teſta. & habetur per Abb. in rub. extra de teſta. & arg.
l. nec non. §. quod eis. ff. ex quibus cau. maio. cū igitur
ipſi iudæi non reperiantur prohibiti teſtari, ita eis, ſi-
cut Chrianis. de iure cōi permiſſum eſſe dicetur, arg.
c. cū apud. extra de ſponſal. Hæc ſunt, quæ ponit Soci.
in d. cōſ.70. qui vult iudæos ita poſſe teſtari, ſicut Chri
ſtianos, & tñ Chriſtiani aliter, quam ſecundū ius cōe
21 Romanorum teſtari non poſſunt. ¶Hæc † concluſio,
ꝙ in ſucceſſionibus ex teſtō inter hebræos ſeruandæ
ſint leges Romanæ, uoluit ēt expreſsè. gl. ī d. c. ius qui
ritū, uolens, ꝙ iudæi utuntur iure Romano quoad le-
gitimas ſucceſſiones, quæ ēt ex teſtamento deferunt̄,
quę dicūtur legitimæ, arg. l. lege obuenire. ff. de uerb.
ſign. hoc idem eſt de mente glo. quicquid dicat Imo.
ibi in l. quoties. in prin. ff. de hæred. inſti. ubi dixit, ꝙ
Iacob, qui fuit hæres inſtitutus ſecūdum legem Mo-
ſaicā, non fuit hæres Iſaac, nec Eſau, quia de altero er-
rauit in corpore, ſcd̄m quod uult lex ciuilis. ī d. l. quo-
ties, quæ huiuſmodi inſtitutionem annullat, & ſic il-
la glo. ſentit, quòd ēt inter hebræos in ſucceſſione ex
teſtamento potius lex ciuilis, quam Moſaica attēda-
tur: & eam gl. ſequitur Ioa. de Imo. in l. ſtipulatio hoc
modo concepta. in 3. col. ff. de uerb. oblig. qui dicit.
Item nec obſtat id, quod ipſe dicit de Eſau, quia illud
procedit ſecundū legem ueteris teſtamenti ex præce-
pto iudiciali ipſius legis, & ideò hodie locum ſibi nō
22 uendicat, quia ius ciuile diſponit ꝯrium, cū † præce-
pta iudicialia ueteris legis Moſaicæ non obligent in
noua, niſi ſint à noua approbata, ut nota. in §. his ita
rñdetur. 6. diſt. & in c. fi. de cōſuetud. cū alijs allegatis,
ibi per Ioan. de Imol. qui ex his uerbis clarè innuit, ꝙ
licet quo ad ſucceſſionē teſtamentariā inter hebræos
olim lex ueteris teſtamenti ſeruaretur, tamen hodie
propter ius ciuile ſecus eſt: ita ēt eſt de mente Ioa. de
Imo. in c. fi. in 3. col. extra de conſuet. in verſi. quid au
23 tem. de præceptis iudicialibus, ubi dicit, ꝙ † præcepta
iudicialia ueteris legis, quæ tendunt ad deciſionē cau
ſarum, uel quę pœnas imponunt, hodie non obligāt,
niſi quatenus per habentē poteſtatem legis condēdæ
poſt legem nouā fuerint approbata: quod eſt menti
tenendū ſecundū Imo. qui allegat beatū Thomā. in
1.2. q.99. articul. 2. & 3. & q.103. articulo 3. & q.104. ar
24 ticulo 3. & † Cardi. Alexan. in c. fi. 8. diſt. per tex. & gl.
ibi dicit, quòd iudæi quoad mores, & populi guberna
tionem reguntur humanis cōſtitutionibus, ſed quo-
ad ſacramenta tenentur uti conſtitutionibus, & legi-
bus diuinis: facit ēt id, quod ad hoc dicit Alex. in cōſ.
13. in 4. col. uol. 7. & glo. in d. c. fi. expreſsè uolens, ꝙ li
cet iudæi olim uiuerent legibus, & conſtitutionibus
ſcribarū, & phariſęorum, hodie tñ illis non uiuūt, nec
25 utuntur. Præterea † ꝙ quoad ſucceſſionē teſtamen-
tariā, & in diſponendo per uiam teſtamēti, & ultimę
uoluntatis iudæi teneantur obſeruare iura ciuilia, &
leges imperiales, expreſsè uoluit Alex. in cōſi.71. uol.
2. ubi iura loquentia de ſuitate, & de ſubſtitutione fi-
deicommiſſaria, & compendioſa locum habent in te
ſtamento hebræi, in quo hebræi fuiſſent hæredes in-
ſtitutis, & ſubſtituti: & idē ſenſit Gaſpar Cald. in cōſ.
11. incip. In Dei omnipotentis ſecundū numerū con
ſiliorum, quæ manu ſcripta, & nō impreſſa penes me
extant, quod conſilium eſt idem cū d. conſi.10. & 30.
26 Calde. qui uoluit, ꝙ † teſtamentum, in quo pater iu-
dæus filium, ſeu filiam præteriuit, quę de iure cōi, & ſe
cūdum leges ciuiles, & imperiales debet inſtitui, uel
exhæredari, ſit ipſo iure nullum. per tex. in l. inter cæ
tera cum ſimil. ff. de libe. & poſthu. & ideò ſi filio, ſeu
filiæ fuerit aliquid legatum non iure inſtitutionis, te-
ſtamentum eſt nullum, ſicuti cautum eſt de iure Ro
mano, & imperiali, ut in authen. ut cum de appella.
cogno. in §. aliud quoq; capitulum: & ſic expreſsè ſen
tit, ꝙ in ſucceſſione teſtamentaria inter hebræos ſer-
uanda ſint iura ciuilia ēt nouiſſima authenticorū, ut
27 ibi per eū. in 1. col. uerſ. ſed ſuppoſito, ꝙ probent: † in
ſucceſſione tamē ab inteſtato Gaſpar ibi admittit, ꝙ
inter hebræos ſeruari debeat lex Moſaica, & ueteris
teſtamenti, tū quia ſynagoga eorū, & in ea inſtructio
legis iudaicæ eſt permiſſa. l. in ſynagoga. C. de iudæis,
& fruſtra permitteretur, ſi inter eos ſeruari non debe
ret, tum quia tex. in d. l. iudęos. C. de iudæis. in fin. ibi
amiſſuri &c. innuit, ꝙ lex ſua debeat īter eos ſeruari,
niſi in iis, quæ non ſunt eis permiſſa, ſed prohibita, tū
28 quia † ſi quæſtio ciuilis ſit inter iudęos, de illa ſenio-
res populi poſſunt inter eos iudicare, ut ibi à contra-
29 rio ſenſu, tum ēt quia † lex Moſaica, & iudaica eſt ſpę
cialis illorum, ergo inter eos derogat legi cōi, & gę-
nerali, ſicut ſpecies generi. d. c. generi. & d. l. ſanctio lę
gū. ff. de pœnis. Hinc eſt, ꝙ in Euangelio iudæi de di-
uerſis legibus loquentes dicebant Pilato, legem ha-
bemus, per qnam debet mori: Ex quibus ſequitur,
quoad ſucceſſionem ab inteſtato lex Moſaica, & iu-
dæorum ſeruari debet: ita dicit ibi Gaſpar Cald. ex cu
ius uerbis clarè infertur, ꝙ ipſe uoluit differentiā in
hoc facere inter ſucceſſionem ex teſtamento, & ſuc-
ceſſionē ab inteſtato, quia in ſucceſſione ex teſtamen
to ſenſit ſeruari debere leges ciuiles cōes, in ſucceſ-
ſione verò ab inteſtato leges ueteris teſtamenti: & ita
intelligit procedere rōnes, & argumenta, de quibus
ſupra proximè, quæ fuerunt ēt Calde. in conſi. 10. de
conſtit. & in d. conſ.30. de teſta. Subdit tamen Gaſpar
30 ibi. in princ. d. conſi.11. ꝙ † ſi conſuetudo eſſet inter
hebræos, ꝙ periti legis hæbraicæ, vel alij poſſent eorū
teſtamenta ſcribere, & tali ſcripturæ fides adhiberet̄,
tunc tali conſuetudini ſtandum eſſet, argu. d. c. cum
dilectus. & d. l. quod ſi nolit. §. qui aſſidua. ff. de ædil.
edic. & per nota. per Innoc. in c.1. de fide inſtr. & ma-
ximè talis conſuetudo admittitur, quia notarij Chri-
ſtiani inuocant nomē domini noſtri Ieſu Chriſti, qđ
nomen iudæi abhorrent, & licet malè faciāt, eccleſia
tamen tollerat, & ſuas ceremonias, & obſeruātias eis
permittit: Verū tamē hæc cōſuetudo probari debet
ſecundum Gaſp. qui uult expreſsè huiuſmodi conſue
tudiuē de ſcribendo teſtamenta ſeruādū eſſe, ſi fuerit
permiſſa, & tollerata ab eccleſia, & ab habēte ptātem
ꝯdendi iura, prout in terminis uoluit Bar. in l. oēs po
31 puli. in 2. col. ff. de iuſt. & iure, q̄ dicit, ꝙ † illi, q̄ nō ha-
bent poteſtatē faciendi legē, ut quia iuriſdictionē tē-
poralem

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

poralem non habeant,ſi conſueti ſint aliquid facere,
ex eorum uſu non fit,nec inducitur conſuetudo, niſi
illa fuerit approbata à principe,ſeu populo , cuius iu-
riſdictioni ſub ſunt per l.fin.C.de teſtam. ubi conſue
tudo ruſticorum ſeruanda eſt, quia princeps , vel po-
pulus,cui illi ruſtici ſubiecti erant,eam conſuetudinē
approbauit,& facit tex.in c.cum acceſſiſſent. & in c.
cum M.de conſtit.Si vero cōfirmatio , & approbatio
ſuperioris non interueniret , conſuetudo nō valeret,
cum volentes facere, & inducere conſuetudinem iu-
32 riſdictione careant , & † facere ſtatuta , ac inducere
conſuetudinem dicatur eſſe iuriſdictionis,vt patet ex
diffinitione iuriſdictionis,& conſuetudinis ad not.in
l.1.ff.de iuriſdict.omn.iud.& in c.fin de conſtit. in 6.
& cum denegatur aliquid,denegatur etiam omne il-
lud,per qđ peruenitur ad illud. l.oratio. ff. de ſponſa.
33 Sed † iudæi carent iuriſdictione,vt omnes volunt, &
infra dicetur,& non habent poteſtatem legis cōden-
dæ,vt eſt tex.in c.tranſlato cum materia de conſtitu.
ergo non poſſunt facere, nec inducere cōſuetudinē,
niſi illa ſit approbata à ſuperiore,qui legis condendę
poteſtatem habeat,vt infra de hoc tāgetur:& hoc eſt,
quod voluit Gaſpar Calder.in d.conſ.11.ex cuius uer
bis,& ex prædictis declaratur id,quod uoluit Calder.
34 in d.c.2.in tit. de conſuetud. Et † poſito huiuſmodi
conſuetudinem de ſcribendo teſtamenta iudæorum
eo modo,quo ſupra dictum fuit valere, tamē pp hoc
ſolemnitas à lege ciuili in teſtamento requiſita non
dr̄ per huiuſmodi conſuetudinem ſublata , immò in
eorum teſtamētis ſolemnitas à iure requiſita ſeruan-
35 da eſt,quia † ſcriptura maximè in teſtamento nuncu
patiuo non requiritur de neceſſitate, nec dr̄ de eius
forma,ſeu ſolemnitate, cum teſtamentum poſſit pro
bari per ſeptem teſtes,quando non eſſet factum inter
liberos,quod per duos , vel tres probari poteſt. l. hac
conſultiſſima.§.ex imperfecto.C. qui teſta. fac. poſſ.
uoluit Calder.in d.ſuo conſi.11.in 1.col. ex cuius ver
bis clarè infertur,ꝙ licet per cōſuetudinem hebræo-
rum , veluti ſupra declaraui,poſſit induci, ꝙ teſtamē
ta eorum ſcribantur per legis peritum ipſorum,quia
hoc non eſt de forma,& ſolēnitate teſtamenti,vt In-
ſtit.de teſtamen.in fin.cum ſimilibus, tamen pp hoc
non tollitur,quin in teſtamento ipſorum hebræorū
ſeruari debeant ſolemnitates , & regulæ teſtamenta-
riæ iuris Cæſarei:quæ oīa ſunt bene notanda pro rñ-
ſione,& declaratione eorum,quæ ſupra in princip. di
36 cta fuerunt . Accedat ad hæc ēt † id,quod voluit Bal.
quem docto.communiter ſequuntur.in l.1. in 2. col.
& in 11.circa fin.C.de ſacroſanct. eccle. per tex. in l.
nulli.C.de epiſc.& cler.in verſi.quod ſi teſtator, & ibi
etiam Bald. quòd iudęi , alijque infideles poſſunt ad
pias cauſas relinquere,& hmōi relicta gaudent priui
legijs piorum relictorum,& ſunt per epūm exequen-
da,ſecundum quod volunt leges imperiales,vt in d.l.
nulli . ¶Secundo concluſionem traditam vltra au-
37 ctoritates ſupra allegatas ſic confirmo, † ſi verum eſ-
ſet,ꝙ in teſtamentis, & ſucceſſione teſtamentaria he
bræorum ſeruari deberet lex Moſaica, & ueteris teſta
menti,ſequeretur,ꝙ hebræi poſſent teſtari corā duo-
bus,vel tribus teſtibus,& ſic ſecundū ius diuinū, & di
ſpoſitionem ueteris teſtamenti,quo cautum eſt,ꝙ in
ore duorum,vel trium ſtet omne uerbum iuxta. c.cū
eſſet.& c.relatū.de teſtamen.& c.in omni.de teſtibus.
cum ſimilibus,& hoc fatetur Alexan.in d.cōſi.6.vol.
6.ſed hoc falſum eſt,& abſurdum eſſet , vt ſtatim de-
monſtrabo,ergo concludendū eſt ſeruandū eſſe ius
ciuile,& imperiale,& nō ius legis hebraicæ: Abſurdū
aūt proximè dictū multipliciter demonſtratur,& pri-
38 mo,nā † ſi imperator ab aliquo ſiue iudæo , ſiue alio
fuerit hæres inſtitutus,teſtm̄ non valet,nec hęreditas
ex eo poteſt adiri,niſi omnia à iure ciuili pro forma,
& ſolemnitate requiſita interuenerint, vt eſt tex. in l.
ex imperfecto.C.de teſtam.& velle dicere, tex.illum
procedere,quando Chriſtianus inſtituiſſet Imperato
rem hæredem,non aūt quando iudęus,profectò eſſet
illum,qui generaliter loquitur,multum reſtringere,
& uiolare.Præterea ſi Chriſtianus inſtituendo Impe-
ratorem debet ſecundum ſolemnitatem teſtōrum te
ſtari,quantò magis iudæus hoc facere debebit,ne me
lioris conditionis ſint ſtulti,quam periti argumento.
l.nam & ſeruius.ff.quod ui,aut clam . c.legi epiſtolā
in princ.16.q.1.& l.regula.in fi.ff.de iuris,& fact. ign.
39 † ipſi enim maiori prærogatiua uti non debent, vt di
cit Ioan.de Ana.in c.poſt.miſerabilem.in 2.col. de v-
40 ſuris,& † dicit Archid.in c.uſque.33.diſtinct. ꝙ iudæi
non ſunt,nec eſſe debent melioris conditionis ipſis
Chriſtianis,ibiq; aſſignat rōnem, quare Iudæi à dæ-
monibus non uexantur,Chriſtiani aūt uexanī: Hinc
41 videmus etiam,† ꝙ iudæi æquitate iuris non gaudēt,
ſed ſolo rigore,Chriſtiani verò utroq; ad not.per gl.
& doct.in c.2.per illum textum.extra de iudæis, & fa-
cit tex.nota.in c.ſi iudæos.eod.tit.& † ideo quandoq;
42 permittitur iudæis poſſe dare ad vſuras , quod quidē
Chriſtianis permitti non poteſt,ut in c.ſuper eo de v-
ſuris.& hoc ratione minoris mali, vt dicunt Ioan. de
Anan.& alij in d.c.poſt miſerabilem.in 2.colum.& fa
ciunt ea,quæ voluit Soci.in conſi.70.uolu.1.in 1.col.
dicens iudæos eſſe peioris cōditionis,quàm ſint Chri
ſtiani ; quis igitur tam fatuus eſſet , qui diceret, quòd
ſi Chriſtianus faciat teſtamentum coram duobus te-
ſtibus , in quo Imperatorem inſtituat hæredem, teſta
mentum non ualeat d.l.ex imperfecto,& factum hoc
modo ab hebræo ualeat ? Certè hoc mihi abſurdum
uidetur à maioritate rōnis iuxta tex.in authen.multo
magis.C.de ſacroſanct. eccle. & C. de epiſc.& cleric.
43 ¶Præterea & ſecundo † ſpeciale eſt fauore piæ cau-
ſæ,ut in l.1.C.de ſacroſanct.eccl.& c.relatum.il 1. de
teſtamen.& fauore militum,ut per totum. ff. & C. de
teſtam.milit.& fauore liberorum, ut in l.hac conſul-
tiſſima.§.ex imperfecto.C.qui teſtam.face.poſſ.item
ſecundum æquitatem iuris canonici.c.cum eſſes. de
teſtamen.quòd quis poſſit teſtari ſecundum ius diui-
num,ſeu attēta ſolemnitate iuriſgentiū,& ueteris te-
ſtamenti,ut in dictis iuribus ; ergo nullo modo per-
44 miſſum eſſe dici dēt iudæis, † qui ſunt odibiles, & in-
fames.c.cum minis de iudęis,& c.nulla.54.diſtinct.&
ſemper fidei noſtræ inſidiantur,ut in l.fi. & in l. cœli-
colarum.C.de iudæis,& in d.c.& ſi iudæos.extra eod
tit.& qui non æquitate iuris,ſed ſolo rigore, & ſola le
ueritate uti poſſunt,ut in d.c.2. & qui uix in cōſortio
Chriſtianorum tollerantur , ut in d. c.qui ſincera 45.
45 diſt.& in d.c.& ſi iudæos.cum ſimilibus; & † quorum
collegium eſt reprobatum à iure,ut in l.1.& ibi Bart.
C.de iudæis.& qui per mortē Chriſti ſunt effecti ſer-
ui,& ſubditi.d.c.& ſi iudæos.& omni priuilegio, & pr-
rogatiua priuati fuerunt,ut ibi,& eſt tex.in l.iuſſio.cū
ibi nota.C.de iudæis.& latè habetur per Hoſt.in ſum-
ma eo.ti.in §.& in quibus grauētur,qui plura in odiū
hebræorum inducta refert. Iſta ergo æquitate iuris ca
nonici,& iuriſgētiū,ac ueteris teſtī, & iſto fauore ſpe
ciali,ꝙ poſſint teſtari coram duobus, uel tribus teſti-
bus,& abſq; ſolemnitate iuris poſitiui,iudęi gaudere
non pn̄t,ſed ſolo rigore,& odio iuris poſitiui,qm̄ qđ
ſpeciali fauore eſt in aliquibus introductū, in alijs nō
obſeruatur.l.quod fauore.l.quod uerò.& l. ius ſingu-
46 lare.ff.de legibus.cum ſimilibus.¶Præterea † nō ob-
ſtante quacunq; conſuetudine contraria cuiuſcunq;
loci lex īperialis,q̄ ligat oēs ſubditos, & ſic ēt iudæos
iuxta ea,quæ hn̄r in c.fin.& ibi Moder.diſtinct.1.iun-
ctis not.p Bar.in l.hoſtes.ff.de capti.& poſtlim.reuer.
uult,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

vult,ꝙ ſolemnitas ſeptem,uel quinque teſtiũ requiſi
ta in teſtamentis,& ultimis voluntatibus in omnibus
locis,in quibus leges imperiales manifeſtæ ſunt,& in
quibus habetur ſcientia literarũ, omnino ſeruetur,a-
lioquin teſtamenta aliter facta nõ valeant, vt eſt text.
clarus.in l.fi.C.de teſta.& ibi oẽs doct.poſt glo. & l.fi.
C.de codicillis:Noto illum tex.in d.l.fi. C.de teſtam.
dum vult,ꝙ in omnibus ciuitatibus,& caſtris vrbi Ro
manæ ſubiectis, in quibus leges imperiales ſunt ma-
nifeſtæ,& in quibus literarum ſcientia uiget, teſtamẽ
ta fieri debeant cum plena legum,& conſtitionũ im-
perialium ſolemnitate:ergo cum teſtamentum à Ia-
cob fuerit factum ĩ ciuitate Bononiæ, illud debuit fie
ri,prout factũ fuit,cum ſolemnitate,& prouiſione,de
quibus per leges imperiales, & ciuiles cautum eſt : &
quamuis ille tex.nõ loquatur in indiuiduo de iudæis,
& de eorum cõſuetudine in faciendo teſtamenta, ta-
men ex quo loquitur generaliter per verba vniuerſa-
lia,loquendo de omnibus ciuitatibus, & caſtris , etiã
ipſi iudæi,qui in dictis locis teſtari vellẽt , expreſsè,&
ſpecialiter comprehendi dicuntur , quamuis non in-
47 diuiduè,nam † ſatis eſt , ꝙ lex comprehẽdat expreſsè,
& ſpecialiter,nõ autem indiuiduè,vt colligitur ex ijs,
quæ nota.volunt. Areti.& alij communiter in c. 1. de
reſcrip.cum ſimilibus.Præterea ille tex.in locis, ĩ qui
bus homines literati raro inueniuntur,voluit,ꝙ ſi cõ
ſuetudo extet circa factionem teſtamenti,ea ſit ſeruã
da,dummodo vel interueniant ſeptẽ teſtes,vel quin-
que ad minus ſecundum diſtinctionẽ ibi poſitã. Rur
ſus ibi approbatur ſolum conſuetudo antiqua ruſtico
rum.Ex quibus infertur primò,ꝙ alia eorum conſue-
tudo,quæ poſtea ſuperueniſſet,non cenſetur approba
ta tanquam facta,& inducta ab ijs,qui illam non pote
rãt inducere,cum nec iuriſdictionẽ , nec poteſtatem
legis condendæ haberẽt,nec interuenerit conſenſus,
nec approbatio ſuperioris, qui nouam conſuetudinẽ
approbauerit.Secundo infero , ꝙ cum ibi ſolum fue-
rit approbata conſuetudo antiqua ruſticorum,cõſue-
tudines etiam antiquæ aliorum , qui iuriſdictionem,
& poteſtatem legis cõdendæ nõ habent , & qui vellẽt
teſtari in locis extra ciuitates,& caſtra, in quibus ſciẽ
tia literarum nõ haberetur, nõ cenſentur approbatę,
nec obſeruari debent,arg.l. cum prætor.de iudi. tũ qa
48 † conſuetudo in certo genere perſonarum approba-
ta non extenditur ad aliud genus perſonarum,ad tra-
dita per Ioan.And.do.Anto.& alios.in c. fi. de cõſue.
per Bar.in l.de quibus.ff.de legibus.per Innoc. in c.di
lectis.de capel.mon.& per Cyn. in l.1.circa fin. C.de
49 emanci.lib.tũ etiam quia † exceptio in vno caſu facta
confirmat,& facit regulam in omnibus alijs caſibus.
l.qui neque.in fin.ff.de rebus eorũ.l.nã quod liquidè.
in fi.ff.de penu lega.cum ſimilibus. & faciunt nota. p
Bart.& alios.in d.l.oẽs populi.in 2.col.vbi concludit.
50 ꝙ † conſuetudo inducta ab iis,qui non habent iuriſdi-
ctionẽ,nec poteſtatem legis cõdẽdæ,non ualeat,nec
ſit ſeruanda,nec ius faciat,niſi cõſenſus,vel approba-
tio,& ꝯfirmatio ſui ſuperioris interuenerit , & faciũt
etiam,quæ habentur in terminis per Abb.Imo.Ioan.
And.do.Anto.& alios.in c.fi.de conſuetud. & per le-
51 giſtas.poſt Bar.in d.l.de quibus.Sed † iudæi non habẽt
iuriſdictionem temporalem,quamuis poſſint notio-
nem habere.ut in l.iudæi communi iure.C.de iudæis.
iunct.l.a ir prætor.ff.de re iudica. & voluit Bar. in rub.
ff.de iuſti.& iure.& hoc eſt clariſſimum: itẽ nõ habẽt
poteſtatem legis condendæ. c.trãslato , & ibi omnes
de cõſtit.ergo ab eis nõ poteſt conſuetudo induci , &
inducta non valet,nec uim legis habet,nec eſt ſeruã-
da,niſi quatenus à ſuperiore habente iuriſdictionem,
& poteſtatẽ legis condendę approbata reperiatur per
52 ea,quæ ſæpius ſupra ſunt dicta, † prout expreſsè repe-
ritur approbata in ſuis ritibus ceremonialibus, & eo-
rum ſacrificijs,& feſtiuitatibus,vt eſt tex.in l.iudæos.
C.de iudæis.qui propriè loquitur de ritibus , & con-
ſuetudinibus ceremonialibus iudęorum,non autem
de conſuetudinibus deciſiuis litum,& iudiciorum,vt
expreſsè intelligit glo.in d. c qui ſircera in ul. gl.in fi.
45.diſt.& hoc modo ẽt intelligo tex. in c. ſicut iudei.
de iudæis,quia primo debet intelligi de conſuetudi-
nibus,& ritibus eorum circa ceremonialia, & ſacrifi-
cia,& ſic in terminis d.l.iudæos,vt expreſsè voluit gl.
ibi in ver.bonas . Secundo dico,ꝙ cum ille tex. man-
det conſuetudines bonas , quas hactenus habuerint,
non dẽre per aliquem immutari.& ſic per illũ tex. ap
probentur eorũ bonæ conſuetudines, quas vſq; ad di
ſpoſitionem illius hebræi habuerũt, infertur manife-
ſte,ꝙ illæ ſolum ſeruandæ ſunt,quia à canone,& ſupe
riore fuerunt approbatæ,aliæ ergo poſtea ab ipſis in-
troductæ non valent,nec ſunt ſeruandæ , ex quo à ſu-
periore cõfirmatæ nõ reperiunĩ,prout de iure neceſ-
ſe erat per ſupra deducta:& ita dẽnt intelligi,& decla
rari iura p̃allegata,quicq̃d in ꝯ̃rium diceretur . ¶Et
53 † in tantum ſolemnitates teſtõrum ſeruandæ ſunt, ꝙ
ſi notarius aliquid in teſtamẽto omiſerit , quod ſit de
forma & ſolemnitate,non præſumitur per errorem,
ſed fraude,& dolo,ac per falſitatẽ omiſiſſe , & eſt hæc
præſumptio iuris,& de iure,cõtra quam probatio in
contrarium non admittitur,& ex illa notarius poteſt
de falſo damnari,vt eſt tex.in l.iubemus.cum ibi no-
tatis.C.de teſtam.nam publici iuris eſt ſolemnitas, &
factio teſtamenti,& publicam continet utilitatem. l.
teſtamenti factio.ff.de teſtam.& l.fin.C.de codicillis.
& ideò nec remitti,nec tolli poteſt , vt ibi . Ex quibus
54 infertur,ꝙ † cum in teſtamentis hebræorum regulæ,
& ſolemnitates teſtamentariæ locum habeant,& ſint
ſeruandæ,vt ex præmiſſis colligitur, illa regula teſta-
mentaria.l.quamdiu. ff.de acquir. hæred. ꝙ quandiu
locus eſt ſucceſſioni ex teſtamento, ceſſare debet ſuc
ceſſio ab inteſtato,quæ regula eſt infallibilis, & in ra-
tione naturali,& vtilitate publica fundata , quia nihil
eſt magis naturale , quam quòd quis poſſit liberè de
bonis ſui diſponere.l.1.cum ſimil.C.de ſacroſ.eccleſ.
& c.vltima uoluntas 13.q.2.& dicitur intereſſe reipu-
blicæ teſtamenta ualere , effectumq; ſortiri.l.uel ne-
gare cum ſimil.ff.quemadmo.teſt.aper.dicta,in quã,
regula oĩno inter hebræos ſeruanda eſt, & ita omnes
docto.quos uidi,tenent,& præſupponunt,quòd prius
locus ſit ſucceſſioni ex teſtamento, quam ab inteſta-
to.Similiter inter eos ſeruanda erit regula illa teſta-
mentaria de clauſula derogatoria , de qua habetur in
l.ſi mihi,& tibi.§.in legatis.ff.de lega.1.& in d. l .ſi q̃s
in principio.in prin.ff.de leg.3.ſecundũ Paul. de Caſ.
in d.conſi.374. Item & alia regula teſtamentaria erit
inter hebræos ſeruanda , qua dicitur ꝙ volens teſtari
non põt facere , quin leges loquentes de teſtõ , & de
ſuis regulis , & ſolemnitatibus locum in ſuo teſtõ ha
beant.l.nemo poteſt.ff.de leg.1.& l.teſtandi.C. de te-
ſtamen.quæ iura loquuntur vniuerſaliter negatiuè,
quo caſu lex dicitur magis negare, quam uniuerſalis
affirmatiua affirmare iuxta nota.per gl. in l.alienatũ.
§.donationis.ff.de verb.ſignifi.& per do. Ant.in c.cũ
dilectus.in fin.9.col.de conſuetud.& per Moder. Ve-
ronen.in tract.de ſeruit.in tit.de ſeruit.lumin.iuncto
c.ſolite,de maio.& obed.& ita eſt de mente Pauli de
Caſt.in d.conſi.374.ſi rectè eius verba conſiderenĩ,ꝙ
potius atttendenda ſit diſpoſitio iudæi teſtatoris ex-
preſſa,& valida ſcđum diſpoſitionẽ iuris ciuilis facta,
quã ea,q̃ eſſet ab illo facta iuxta formã , & ſolẽnitatẽ,
ac conſuetudinem iudæorum, vt ibi per eum in 2.du
bio,q̃ in effectu hoc clarè voluit,vt cuilibet rectè in-
telligenti patere põt . ¶Tertio principaliter pro hac
conclu-

concluſione, ꝙ in caſu noſtro aſſumpti debeāt lauda
re,& iudicare nō ſecundum legem Moſaicam, & ue-
teris teſtamenti,quæ eſt lex particularis,& municipa
lis ipſorum hebræorum,vt omnes uolunt, & atteſtan
tur ex mente,& auctoritate Cald. in d.conſ.10.de cō
ſtitu.& in d.conſi.30.de teſtamen.& in d.conſ.11.Ga
ſparis.Cald.ſed ſecundum legem Romanam,& con-
ſequenter ꝙ in caſu noſtro lex particularis,ſeu muni-
cipalis non deroget iuri generali)ita arguitur, & iudi
55 cio meo ſatis concludenter.Nam† ubicunq; in com-
promiſſo apponitur clauſula,ꝙ arbitri debeant lauda
re,& terminare de iure tantum , ſeu ſecundū ius, tūc
illa uerba important ſecūdum ius commune, nō au-
tem ſecundum ius municipale, & intelliguntur de iu
re cōmuni,nō autē de particulari:ita in terminis uo-
luit,& concludit Alberi. de Roſa.in 1. par. ſtatutorū.
in q. 127.incipien.ſi cōpromiſſum eſt, & hæc fuit opi
nio Guliel.de Suza.in tracta.ſtatutorū.in q. pone cō-
promiſſum factū eſt,& facit tex.nota.in §.ſed ius qui-
dem.in uerſi.ſed quoties Inſtit.de iure natu. gen.& ci
ui.& id,quod in ſimili uoluit Innocen.& ibi oēs.in c.
56 ex parte de cenſibus,ꝙ† ubicunque in diſpoſitione fit
mentio de menſura,intelligitur de cōmuni, & eſt bo
57 nus text.in l.fi.C.de his.qui uen.æta īpetra. ubi† ſi fiat
mentio de ætate legitima,intelligitur de illa, quæ eſt
legitima ſecundum ius commune,non autem ſecun
dum ius ſpeciale.Item ſi concedatur facultas teſtādi
illi,qui aliàs de iure teſtari non poterat, intelligitū da-
ta facultas teſtandi de iure communi, non autem par
ticulari,& ſpeciali.l.ſi quando.in prin.C. de inoffi. te-
ſtamē.& facit text.in c.1.extra de procurat. & hāc opi
nionē in terminis ſequitur etiam Io.And. in addit.ad
Specul.in tit.de arbi.in §.excipitur. in addi. incipien.
Guliel.in quæſtionibus &c.& Ange.in ſua queſtione,
ſeu diſputatione incip. duo ad inuicem litigantes , &
facit id,quod pulchrè dixit Spec. in tit.de appell. in §.
nunc tractemus.uerſi. cæterum circa mediū.Nec ob-
ſtat,ꝙ iudices debeant ſecūdum ſtatuta , & conſuetu
dines loci iudicare.c.uenientes.de iureiur. c. 3.de eo,
qui mittitur in poſſ.c.illa.12.diſtinct.& l.an in totum.
C.de ædi.priua.Quia reſpondetur hoc eſſe in ipſis iu-
dicibus,quia iurant ſeruare ſtatuta.d.c.uenientes.ſed
arbitri ita non iurant.Hanc quæſtionem plenè exami
nat Roma.in rub.de arbitris.in 15.q.hinc inde ratio-
nes adducendo,& tandem cōcordando opiniones di
58 ſtinguit,& cōcludit,† ꝙ ſi ſecundū ius commune cau
ſa celerius,& clarius expediretur,quā de iure particu-
lari,& municipali,illa uerba de iure, ſeu ſecundū ius
intelliguntur de iure cōmuni, ſi uerò celerius, & cla-
rius expediretur ſecūdū ius particulare,& municipa-
le,tunc debent de illo iure intelligi:ſed ī terminis no
ſtris nulli dubium eſt,ꝙ clarius,& celerius cauſa expe
diretur ſecundun ius cōmune,quā ſecūdum ius Mo-
59 ſaicum,& ueteris teſtamenti,qa† clari iuris eſt, ꝙ fra-
ter de iure communi poteſt unū ex fratribus ſolū hæ-
redem inſtituere,aliis fratribus non inſtitutis,& nihil
eis relinquendo,immò poteſt frater ignotum , & ex-
traneum tantum hæredē inſtituere, fratribus ſuis pe-
nitus excluſis,ut habetur ī l.fratris.& in l.frater. C.de
inoffi.teſtamen.l.1.ff.eo.ti.iuncta l. extraneum.cum
ſimilibus C.de hæred. inſtit. de iure autē Moſaico id
non eſt ita clarum,& expeditū , ueluti apud hebræos
habetur,& ſatis notum eſt: ergo dicendum eſt , quòd
illa uerba de iure debeant intelligi de iure communi
& ciuili,nō autē de Moſaico,qđ eſt ius particulare: &
maximè hoc uerum eſſe uidetur indiſtinctè tenēdo il
lam opinionem Guliel.de Suza.& Alber. de Roſat.ꝙ
ea uerba de iure in compromiſſis appoſita indiſtinctè
intelligantur de iure communi, non autem de muni
cipali,ut uoluit etiā Ioā.Andr.in rubric.de cōſuetud.
& Cardin.in c.fina. eodem titu.& ita in indiuiduo te-
net Cyn.in l.illa inſtitutio.ff.de hæred. inſtit. & magis
communiter docto.hoc uidentur concludere, quam
uis aliqui contrarium tenuerint,ut fuit Bald. in d.l.il
la.inſtitutio.Ant.in d.c.quintauallis. & Abb.in d.rub.
de conſuetu. & facit ad hoc illud , quod in ſimili uo-
60 luit Bald.in l.quicunque.C.de ſeruis fugit.quòd† ſi te-
ſtator filios inſtituerit in ea parte,quæ eos de iure tan-
git,& aliter debeatur filijs de iure communi,aliter de
iure particulari.concludit ibi Bald.ꝙ illa uerba intel-
ligentur de iure communi non autem de particula-
ri,ſeu municipali,& facit etiam tex.cum glo.in c.1.de
tranſact.Illa igitur uerba compromiſſi in decidendo
de iure in caſu noſtro erunt intelligenda de iure com
muni iudæorum,quod eſt ius Romanū,& imperiale,
& non de iure Moſaico,& ueteris teſtamenti,quod di-
citur eſſe ſuū ius particulare, & municipale, ut uoluit
Calder.cum ſuis ſequacibus ſupra relatis. & traditur
per Moder.in d.c.1.de conſtit.in 10.colum. in d.c.iu-
dæi.il 2.de iudæis , & in aliis locis præallegatis. & per
Alexand.in d.conſ.6.¶ Quarto prædicta corroboran
61 tur, nam† illa uerba præcedentia in compromiſſo ap-
poſita,ꝙ de iure & de facto poſſint procedere,nō poſ-
ſunt intelligi,niſi de iure communi,non autē de iure
Moſaico,nec hebraico,quia in procedēdo omnes do-
ctor.indiſtinctè tenent , ꝙ iudæi teneātur ſeruare ius
commune,& modum procedendi à iure ciuili tradi-
tum.per text.in d.l.iudæi cōmuni.C.de iudæis, ut uo-
luit etiam Bart.Cępol.in ſuo conſ.75.incip. Pater po-
teſt admitti &c. qui in ſuo primo fundamento utitur
his uerbis,ſed ueritas eſt in contrariū, quia iudæi quā-
tum ad iudicia utuntur , & uiuunt iure Romano d.l.
iudæi,& Ioan.de Imol.in d.c.fin. de conſuet. colum.
3.dicit,ꝙ quoad iudicialia non ſeruatur lex *Moſaica.*
Si ergo illa uerba de iure primo loco poſita *intelligū*
tur de iure communi, utique & illa in decidendo de
iure debent pariter intelligi de iure communi,& nō
de Moſaico,ut pariter, & uniformiter determinētur,
ex quo ſunt poſita ſub una, eademq; diſpoſitione.ar-
gum.l.nam hoc iure.ff.de uulgar.& pupilla.& l.eum,
qui ædes.ff.de uſucap.ac etiam quia uerba ſubſequen
tia declarantur per pręcedētia.l.ſi ſeruus plurium.in
fin.l.cum filiabus.ff.de legat.1.l.titius.§. lucius.il 2.&
ibi Bart.& l.legatorum.in fin. ibiq; Bart.ff. de legat.3.
62 & l.nummis.ff.de legat.3.¶ Quinto† hæc uerba de iu
re appoſita in compromiſſo ſunt uerba prolata à no-
tario,ergo debent intelligi ſecundum conditionē,&
qualitatē notarii,non autem contrahentium, ut col-
ligitur ex not.per Bar.in l.liberorum.in ulti. col. ff.de
uerbo.ſignific.& in l.ſi quis filiabus.ff.de teſtam. tute.
& ideò uerba latina, & quæ groſſo modo nō poſſunt
intelligi prolata à notario,& à perito inter idiotas,&
homines illiteratos intelliguntur ſecundum peritos,
ſecundum quod ius interpretatur , nō autem ſecūdū
qualitatem contrahentiū,ut ibi, ſecus ſi uerba ab ho-
mine groſſo prolata eſſent per not.ab Inno. in c.cum
clamor de teſtibus.& faciūt ea, quæ habentur p Cald.
in conſ.34.in tit.de teſta.In caſu itaq; noſtro illa uer-
ba de iure à notario in inſtrumēto cōpromiſſi prola-
ta debent intelligi ſecundum qualitatem,& cōditio-
nē notarij, & cōſequēter de iure cōmuni ciuili, & nō
de Moſaico, quod qualitati,& cōditioni notarii non
cōuenit.Et hoc pręſertim in caſu,de quo agitur, dicē
dū uidetur,cū ī hac cauſa iſti hebręi litigātes cępe-
runt uti iure ciuili,& nō Moſaico,ut patet ex proceſſu corā
do.Aſcanio auditore in prima inſtantia facto, ex quo
cōſtat,ipſos uoluiſſe intelligere de iure cōi ciuili,non
autē de Moſaico per ea,quæ in ſimili habētur in l.ſo-
cietatē.§.arbitrorum.per Bar. & alios.ff. pro ſocio.&
in d.c.quintauallis.de iureiur. & not. in clem.ſępe de
uerbo.

yerbo.ſignifi.ubi mens procedēdi in cōpromiſſis de-
claratur ex eo,quod partes primo elegerunt.¶Conſi
derandum eſt ēt, † ꝙ hic Bononiæ inter iudæos cōi-
63 ter conſuetum fuit in teſtando ſeruare ius Romanū,
& ciuile quoad ſolennitatem,& alia, vt ex pluribus te
ſtamentis à diuerſis hebræis factis conſtare poteſt,er-
go hæc conſuetudo ſeruanda eſt,& non lex Moſaica,
cui per hmõi cōſuetudinem poteſt dici derogatum,
ut ad propoſitum uoluit Aretin.in conſ.158.in 4.col.
in 3.dubio,& faciunt,quæ hñr per Bal.in rub. ff.de iu-
ſtitia,& iure.& per Angel.in 1.conſtit.C. & per Imol.
in rubr.ff.de noui ope.nunc.ubi doctores uolunt, no
tarios Chriſtianos poſſe conficere teſtamenta inter
hebræos,& tunc debere obſeruare formam,& ſolen-
nitatem,quæ regulariter in teſtamentis Chriſtianorū
requiritur. Hæc tamen conſuetudo ſecundū Gaſp.
64 Cald.in d.conſi.11.in prin.probanda eſſet, & † diceē
probari per binos actus,& per productionē duorū te-
ſtamentorum iudæorum,in quibus ius commune ci
uile ſeruatum fuerit per ea,quæ notab. voluit Bart. in
l.ſemper in ſtipulationibus.ff.de reg.iur. per Io.And.
Anto.Imol.& Abb.in c.fin.de conſuetud. cum ſimil.
Ex quibus omnibus,& pluribus alijs, quæ poſſent ad-
duci,clariſſimè apparet,ꝙ iudæi in ſucceſſionibus ex
teſtamento ſeruare debent ius ciuile cōmune, & nō
ius Moſaicum,& in hoc doctores magis communi-
ter conueniunt,quamuis in ſucceſſione ab inteſtato
magis communiter uelle uideantur, ꝙ lex Moſaica
attendatur, ut ſupra dictum eſt. Et ideò infertur, ꝙ
illa uerba de iure in inſtrumento compromiſſi appo-
ſita debēt intelligi de iure communi ciuili,& Roma-
no,& non de iure ueteris teſtamenti. ¶Et ſequendo
hanc partem,ſupereſt,ut adductis ſupra in contrariū
reſpondeatur,quibus licet ex prædictis reſponſum ſa
tis appareat,tamen ut clarius ueritas innoteſcat, uni-
cuiq; argumento in ꝯrium facto ſingulariter reſpon-
debo. In primis igitur non obſtat,ꝙ illa uerba de iu-
re &c. debent intelligi de iure hebraico, cū in dubio
ſemper uerba intelligantur ſecundum qualitatē per-
ſonarum,ad quas ſunt relata per ea, quæ ibi plenius
dicta fuerunt. Quia reſpondetur primo, quòd qua-
litas,& conditio iudæorum expoſcit, ut illa uerba in-
telligãtur de iure communi,nam quamuis in ſucceſ-
ſionibus ab inteſtato lex Moſaica obſeruetur, tamen
in ſucceſſionibus ex teſtamento inter eos quoad ſo-
lennitatem,& regulas teſtamentorum ſeruari debēt
leges ciuiles,& imperiales, ut ſupra pleniſſimè dixi,
& eſt magis communis opinio gloſarum,& doctorū.
Secundo reſpondeo,quòd ex quo illa uerba de iure
ſunt in inſtrumento compromiſſi prolata,debent in-
telligi de iure generali,& cōmuni,& ſic de ciuili Ro-
manorum,non autem de particulari, ſeu municipali
ipſorum iudæorum, quale eſt ius Moſaicum ueteris
teſtamenti,ut uolunt Gugliel. de Suza. Alber. & alij
doctores magis communiter, quos ſupra retuli. Et
hoc maximè dicendum eſt in caſu noſtro, in quo ſic
intelligēdo cauſa celerius,& clarius poſſet expediri,
ut ſupra declaraui,& habetur per Romanū in d.rubr.
de arbitr.in quæſt.15.Præterea illa uerba de iure pro-
lata à notario,& ſic ab homine perito inter idiotas, &
perſonas imperitas,cum non poſſint intelligi vulga-
ri,nec groſſo modo, debent intelligi non attēta qua-
litate contrahentium,ſed qualitate, & conditione ip
ſius notarij per ea,quæ uoluit Bart.in d. l.ſi quis filia-
bus.& in d.l.liberorum.in ult.colum. cum ſimilibus.
Rurſus cum compromittentes cœperint iam prius li
tigare in prima inſtantia ſecundū legē communē,er-
go illa uerba debent intelligi de iure cōi;item ex quo
illa uerba de iure prius prolata non poſſunt intelligi,
niſi de iure cōi Romanorum, & Chriſtianorum, ſe-
quitur,ꝙ & illa ſequentia de iure in determinãdo ſi-
militer de eodem iure intelligi debent, ut ſequentia
declarentur ex præcedentibus,& ut eodē iure,& non
diuerſo cenſeantur,& determinentur per ea,quæ ſu-
pra plenius dixi. ¶Secundo principaliter nō obſtat,
65 † quòd in ſucceſſionibus inter hebręos ſeruari debet
lex Moſaica tanquam lex ſua ſpecialis,& non lex cō-
munis ciuilis per ea,quæ voluit Caldar.in d.conſ.10.
de conſtitutio.& in d.conſi.30.de teſtamen. quē do-
ctores communiter ſequuntur ad tradita per moder.
in d.c.1.de conſtitutio.col.10.& in c.iudæi.il 2. de iu-
dæis.cū ſimilibus. Quia ex prædictis rñſum apparet,
primo illud uerum eſſe, & procedere in ſucceſſioni-
bus ab inteſtato, ſecus in ſucceſſionibus ex teſtamen
to,ut præſupponunt gloſæ,& doctores cōiter,de qui-
bus ſupra; quicquid ſenſerit Alex.in conſi.6. uol. 6.ꝗ
ſolus hoc tenuit in ſucceſſione ex teſtamento allegã
do.Cald.in dictis conſilijs,& alia, quæ loquuntur, &
procedunt ſolum in ſucceſſionibus ab inteſtato. Et
tenendo hanc differentiã inter ſucceſſionē ab inteſta
to,& ſucceſſionē ex teſtamento, pōt ratio differētiæ
aſſignari,quia in ſucceſſione ex teſtamēto expreſsè,
& ſpecialiter reperitur derogatum cuicunque legi,&
conſuetudini ꝯriæ,& ſic ēt legi, & conſuetudini he-
bræorum.per tex.in l.fin.C.de teſtam.& per alia,quæ
ſupra allegaui. Sed in ſucceſſione ab inteſtato nō re-
peritur legi Moſaicæ,& iudæorum derogatū per præ
66 dicta,& † Alex.in dicto conſilio loquitur, quando iu
dæus facere teſtamentum,ſeu alios actus abſq; nota-
rio Chriſtiano, ergo innuit aliud eſſe, quando cum
notario Chriſtiano teſtamentum faceret, quia tunc
lex,& conſuetudo Chriſtianorum etiam in teſtamen
to iudæi ſeruari deberet,ut uoluit Bald. in rubr. ff. de
iuſtitia,& iure, & ſequitur Angel. in 1. conſtitutio.
Codic.Imol.in rub.ff.de noui operis nuncia. & Ioan.
de Anan in rubr.extra de iudæis.in ulti.col.Secūndo
reſpondeo,quòd ex quo agitur de interpretatione,
& intelligentia illorum uerborum de iure appoſito-
rum in compromiſſo facto inter hebræos, ea debent
intelligi non de iure particulari,& municipali iudęo-
rum, ſed de iure communi, & generali Romanorū,
etiam ſi in ſucceſſionibus quoque ex teſtamento in-
ter iudæos lex Moſaica,& ueteris teſtamenti ſeruare-
tur,per rationes, auctoritates,& iura,quas, & quæ ſu
pra adduxi, ex quibus ita dicendum, & concluden-
dum eſſe multipliciter demōſtraui. ¶Tertio quoq;
argumento reſponſum patet ex præmiſſis. Et dum
per Cald.& alios allegatur illa auctoritas Euangelij,
legem habemus,& ſecundum legem noſtram debet
mori, & ite, ipſum accipite, & ſecundum legem ue-
ſtram iudicate eum,profectò auctoritas illa nihil ad
rhombum,quia illa fuerunt uerba prolata ab ijs, qui
non habebant poteſtatem faciendi legem,nec tollen
di ius commune, nam fuerunt prolata à Pilato, & à
iudæis,qui hanc poteſtatem faciendi ius nō habebãt,
argumento eorum, quæ habentur per canoniſtas in
capit.1.de conſtitutio.& Clarius in c.2.de reſcrip. dū
ibi Ioan.Andr.& alij de auctoritate gloſarum,& Gra-
67 tiani loquuntur. Præterea † cum iuriſdictio iam co-
ram Pilato præuenta, & perpetuata eſſet, quia iudæi
coram eo litigare conſenſerant,& iam corã eo Chri-
ſtum accuſauerant, & nomen fuerat inter reos rece-
ptum, factæque erant probationes, & examinati te-
ſtes, & fortè concluſum in cauſa, quomodo poterat
Pilatus denegare ſe uelle iudicare,& cauſam remitte
re,cum iudicium debeat finiri,vbi cœptum fuit. l.ubi
cœptum iuncta l.ſi quis poſtea.cum ibi nota. ff.de iu-
68 dicijs. Et † cauſa non erat delegabilis, quia de uita
hominis agebatur,argumento.l.1.ff. de officio eius,
cui mandata eſt iuriſdictio,& l.imperiū.cum materia

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

ff.de iuriſdictione omnium iudicum cum ſimilibus.
69 Rurſus † Pilatus remittebat cauſam decidendam in-
ſtigatoribus,& accuſatoribus, quod minimè de iure
licet,ut in c.accuſatores.cum c.ſequen.cũ ibi nota.3.
quæſtio.5.c.forus.de uerborum ſignificatio. & nota.
in c.ex litteris.de probatio.ibiq; plenè doctores. Ac-
cedat ad hæc, quòd illa erat cauſa criminalis, & age-
batur de pœna ſanguinis imponenda,ergo ẽt inter iu
dæos erat per iudicem Romanum decidenda ſecun-
dum legem Romanorum, & non ſecundum legem
70 Moſaicam,& iudæorum. Nam † quamuis doctores
uelint, quòd in ciuilibus cauſæ inter hebręos ſint ſe-
cundum legem Moſaicam dicẽdæ per ea, quæ uoluit
Cald.tamen doctores cõiter, immò ferè omnes uo-
lunt,ꝙ iudæi de crimine ſint iudicandi à iudice ſecu-
lari,uel eccleſiaſtico,aut ſecundum leges, & iura ci-
uilia,aut quandoq; ſecundum iura canonica,quia in
criminalibus iudæi ſunt de foro tpali Imperatoris, &
iudicis temporalis,& ſecularis regulariter, & aliquo
reſpectu de foro eccleſiaſtico,ut eſt text. in c. ſicut de
iudæis,ibi ſine iudicio terrenæ poteſtatis occidere,&
eſt bonus text.in l.iudæi cõi.C.de iudæis, ibi in ciuili
dumtaxat in negotio,& gl.in d. c.qui ſincera. ibique
Dominic.& Moder.45.diſtinctio.& ita uolunt docto
res communiter Ioan.And.Anton.& Abb. per illum
textum,& alia iura in c.gaudemus.de diuor.& docto
res oẽs poſt gloſam in c.poſt miſerabilem. de uſuris.
Felin.in c.poſtulaſti.de iudæis. Aretin.in conſil. 158.
& Oldrad.in conſi.333.& in conſi.34. Malè ergo di-
xit Pilatus, tollite eum, & ſecundum legem ueſtram
iudicate, & in Euangelio illud ponitur narratiuè, nõ
autem diſpoſitiuè,nec ut illud tanquam legitimè, be
nè,& iuſtè factum approbetur. ¶Non obſtat quarto
loco text.in d.l.iudæos.C.de iudæis. in fin. per quem
Cald.& alij dicũt,quòd lex Moſaica in eo, in quo nõ
reperitur reprobata, atque prohibita, ſeruãda eſt in-
ter iudæos,& non lex ciuilis. Quia primo poſſumus
dicere,quòd quoad ſucceſſionem teſtamentariã lex
Moſaica eſt prohibita, reprobata,nam illi dicitur de-
rogatum per l.fin.C. de teſtamen.ut ſupra induxi, itẽ
per l.iudæi.C.de iud.per quem text.glo.in c. ius quiri
tum.1.diſtin.uoluit, ꝙ iudęi quoad ſucceſſionem te-
ſtamentariã,ac etiam ab inteſtato iure Romano vtã-
tur. Vnde quamuis poſtea doctores uelint in ſucceſ-
ſione ab inteſtato ſeruandam eſſe legem Moſaicam,
& iudæorum,ut per Cald.& alios, tamen quoad ſuc-
ceſſionem ex teſtamento nihil fuit poſtea immuta-
tum,nec doctores præſupponunt in ea ſeruandã eſſe
legem Moſaicam. In ſucceſſione itaq; teſtamenta-
ria,de qua nos loquimur,remanebit adhuc firma de-
ciſio illius gloſæ in d.c.ius quiritum. Præterea, ut di-
cit gloſ.in c.ſi ſolus.8.diſtinct. cum qua doctores per-
tranſeunt,quamuis olim iudæi ius, & leges ſcribarũ,
& phariſeorum ſeruare tenerentur, hodiè tamen ſe-
cus eſt,nam,ut dictum fuit poſt Imolam, & alios,lex
Moſaica quoad p̃cepta iudicialia fuit ſublata, & ideò
non eſt ſeruanda, niſi quatenus in noua reperitur ap
probata. Neque hoc reperitur immutatum, maxi-
mè in ſucceſſione teſtamentaria, de qua eſt ſermo,
ergo quoad illam dicitur legi Moſaicæ derogatum.
Et propterea in caſu iſto non lex Moſaica, ſed com-
munis ſeruanda erit per d.l.iudæos ſecundum intelle
ctum Cald.in dictis conſilijs. Vel ſecundo & melius
71 reſpondeo † illum textum in d.l.iudæos approbare ri
tus,hoc eſt ceremonias, feſtiuitates, & ſacrificia iu-
dæorum,dummodo non ſint prohibita, & aduerſa fi-
dei Chriſtianę,non autem loqui de ritibus,& iuribus
hebræorum circa deciſiones cauſarum, & circa iudi-
cia,ut clarè poteſt colligi ex uerbis illius text. quẽ ita
in terminis intelligit,& declarat gl.fi.in finalib. uerb.
in d. c. qui ſincera. 45.diſt.& ibi Moder.ſcriben. Simi
72 liter † reſpondetur te tui in d.c.qui ſincera. nã ut ex
uerbis illius apparet,loquitur de ritibus, & uſibus ce-
remoniarum,ſacrificiorum, & feſtiuitatum ipſorũ,
in quibus potius tolerantur,quàm approbentur,uelu
ti doctores etiam maximè Moder.& glo.ibi declarãt.
Vnde nil mirum,ſi quoad illa eorum iura,& conſue-
tudines ſeruantur,& non leges, nec iura Chriſtiano-
rum,quia de iis,quæ foris ſunt,nihil ad nos.c.gaude-
73 mus de diuortiis. Eodem † modo poteſt reſponde-
ri textui in c.ſicut iudæi de iudæis. & ita etiam debet
intelligi.text.in c.illud.& in c.omnia.12.diſtinctio.
Vel alio modo, & fortè melius dico, quòd textus in
dicto c.ſicut.cum ſimilibus,uoluit conſuetudines bo
nas iudæorum,quas habuerunt hactenus, id eſt uſq;
ad diſpoſitionem,& tempus illius text.eſſe eis ſeruan
das, ergo infertur,quòd aliæ conſuetudines etiã bo-
næ,quæ de cætero poſt illam conſtitutionem inter iu
dæos inductæ fuerunt,ſeruandæ non ſunt,argumẽto.
l.cum prætor.ff.de iudiciis,& quia excipiũtur illæ cõ-
ſuetudines,quas hactenus habuerũt,ꝙ ſeruandę ſint,
infertur aliàs non eſſe ſeruandas,& hoc eſt rõnabile,
quoniam,ut ſupra dictum fuit, ex quo iudæi nullam
habent iuriſdictionem temporalem Bar.in rubric.ff.
de iuſtitia,& iure cum ſimilibus ſupra alllegatis, &
non habent poteſtatem faciendi legem. d. c.transla-
to.cum aliis,ſequitur,quòd ipſi non poſſunt induce-
re conſuetudinem,quæ ſit ſeruanda, & uim legis ha-
beat,niſi interueniente conſenſu, ſeu approbatione
principis,uel populi per ea,quæ uoluit Bartolus in di
cta l.omnes populi. Nec obſtat id, quod dixit Calde.
in d.conſil.2.in titu.de conſuetudi.de illa conſuetudi
ne ſcribendi teſtamenta,quia ſupra de hoc ſatis dixi,
74 & ideò non repeto. Vel poteſt dici † ipſum loqui de
conſuetudine eorum antiquiſſima, de cuius initio
memoria non exiſtit,quæ habet uim priuilegii,& cõ
ceſſionis argumento.l.hoc iure.§.ductus. & ibi Bart.
ff.de aqua quotidia.& æſti.& in c.1.in fin. cum ibi no-
ta.de præſcript.in 6.& ſic illa conſenſu aſſiſtentiũ con
firmata dicebatur,ſicut in ſimili dicit Ioan.And.in c.
fin.de conſuetudi.de conſuetudine mulierum,& fa-
ciunt not.per Bartolũ in d.l.omnes populi. in 2. col.
¶Sexto nõ obſtat l.iudæi communi iure. C.de iudęis
75 inducta, ut ſupra, quia dico † illum textum probare
totum oppoſitum,hoc eſt, quòd iudæi teneantur uti
iure Romano in iudicialibus, & coram iudicibus,&
arbitris,non autem lege Moſaica,nam quoad obſer-
uantiam legis cõmunis,& Romanæ, & quoad hoc,
ut illo iure ligentur,cenſentur eſſe Romani rationc
ſubiectionis, ut eſt text.cum gloſ.ibiq; doctores ma-
ximè moder.in d.c.ius quiritum, & faciunt nota.per
Bartolum in l.hoſtes.ff.de captiuis,& poſtliminio re-
uerſ.& ita illum textum ad propoſitum allegat gloſ.
in d.c.ius quiritum. Et licet uideatur in oppoſitum fa
cere, dũ loquitur de arbitris inter iudęos aſſumptis,
76 & dicit,iure publico non utantur,tamen dico † illum
text.in hoc eſſe mendoſum,quia uera litera, quã om
nes libri antiqui habent, eſt, iure publico non uetern-
tur: & ſecundum aliam literam ille text. non patitur
rectam conſtructionem, nec uerum ſenſum, ut cui-
libet rectè intelligenti, & conſtruenti conſtare po-
teſt, ſecundum autem ueram literam ſupra relatam
recipit ueram intelligentiam,& conſtructionem,u-
rique conſonam, uidelicet quòd non ſit differentia,
an cauſa iudæorum cognoſcatur corã iudicibus, an
coram arbitris,quia utroque caſu iure communi Ro
mano cognoſci debebit iuxta.l.1.ff.de arbitris, ubi ar
bitria ad inſtar iudiciorum procedunt.Sed tex.ille ſo-
lum uoluit facere differentiam quoad perſonas,nam
77 † quãdo cauſa in iudicio agitaẽ inter iudæos, nõ de-
bet

bet cognoſci corã iudicibus iudæis, quia ipſi nõ poſ-
ſunt eſſe iudices, nec iuriſdictionem habere, ut ſupra
dixi.& habetur in c.omnia.12.diſtinct.& c.conſtituit.
17.q.4.Sed bene ipſi inter iudæos poſſunt eſſe arbitri,
& text.in d.l.iudæi dicit,ꝙ iure publico non uetentur
iudæi ſortiri arbitros pactione, & conſenſu partium.
¶Non obſtat ſeptimum argumentum de matrimo-
78 niis contrahentis,quia reſpondetur, ꝙ† quoad matri
monia, & ſic quoad ſpiritualia ſeruantur leges eorũ.
d.c.de infidelibus.de iis enim quæ foris ſunt, nihil ad
nos.d.c.gaudemus.nã licet quoad temporalia teneã-
tur viuere iure communi Romano,tamen quoad ſpi
ritualia,ut quoad matrimonia, lex moſaica inter eos
ſeruari debet,& in hoc differunt ſpiritualia à tempo-
ralibus.ut in d.c.& habetur ibi per docto.& ita dicunt
ſcriben.communiter, qui hunc articulum tractãt, an
iudæi teneãtur viuere lege communi Romanorum,
an uerò lege Moſaica,ut per Fel.& alios. in d. c. 1.de
conſtitut.in 10.ſeu 12.col.& in c.iudæi.il 2.de iudæis.
per Hoſtien.in ſumma in tit.de iudæis. §. in quibus.ꝑ
Ioan.de Imol.in c.fi.de conſuetud.& per Alex.in con
ſil.13.in penul.colum.vol.7.Vel ſecundo dici poteſt,
ꝙ quoad matrimonia lex Moſaica ĩter eos ſeruari de
bet,quia in hoc fuit expreſsè approbata per legem ca
nonicam.vt in d.c.de infidelibus.& in d.c.gaudemus.
non autẽ lex Romana,de qua in l.nemo.C.de iudæis.
¶Non obſtat vltimum fundamentum. d.l.fratres. C.
de inoffic.teſtamen.cum aliis ſupra allegatis,quia re-
79 ſpondetur,ꝙ† ex quo ille,qui vult contra teſtamentũ
uenire,& illud ratione turpitudinis ĩſtituti impugna-
re,eſt in eadem turpitudine conſtitutus,eademq; in-
famia cum inſtituto laborat, quoniam ambo ſunt fra
tres,& ambo iudæi fratres teſtatoris,fit inter eos com
penſatio,& non poteſt teſtamẽtum impugnari ratio-
ne turpitudinis ipſius Vitalis inſtituti, ut uoluit gl.in
d.l.fratres.in uer.infamiæ per text. in l. in arenam. C.
eod.tit.Et hæc quoad præſentem conſultationem ſuf
ficiant. Laus Deo.

S V M M AE.

1 *Compromiſſo facto in aliquos tanquam in arbitros, & arbitrato*
res,& amicabiles compoſitores cum poteſtate procedendi in co
gnoſcendo de iure, & de facto, & iuris ordine non ſeruato, in
decidendo uero, & pronunciando de iure tantum,ipſi de iure tã
tum, & eo modo,quo iudices ſententiam, laudum ferre tenen
tur, aliàs laudum eſſet nullum.

2 *Et maximè, ſi compromiſſum in duos legum peritos factum eſſet*
nullum.

3 *Verba in dubio ſemper intelligi debent ſecundum qualitatem per*
ſonarum, ad quas fuerunt relata.

4 *Et magis, quàm ſecundum qualitatem perſonæ proferentis.*

EPITOME.

Compromiſſo facto in duos iuris peritos tãquam
in arbitros,& arbitratores, & amicabiles compoſito-
res cum poteſtate procedendi in cognoſcendo de iu-
re,& de facto,& iuris ordine non ſeruato,in deciden-
do uero,& pronunciando de iure tantum,nõ poſſunt
arbitri hi ſola facti ueritate ĩſpectu, & de æquitate lau
dare,ſed laudum de iure ferre tenentur.

CONSILIVM XXIX.

STante cõpromiſſo facto in duos eximios
iureconſultos tãquam in arbitros, & in ar
bitratores,& amicabiles compoſitores,&
ut in cognoſcendo poſſint procedere de
iure,& de facto,& iuris ordine non ſerua-
to,in decidẽdo uero,& pronũciando de iure tantum,
An poſſint ſola facti ueritate inſpecta,& de æquitate
laudare,an verò de iure tãtum, & ſecũdum quod ius,
& iuſtitia exigunt,ultra alia, quæ excellẽtiſſimi aduo

cati domini Ioãnis deduxerũt,omiſſis doctorũ quot-
tis,quæ allegari hinc inde poſſent, requiſitus de ſim-
plici ſubſcriptione,uenio in ſententiam Bart. in l.dic
1 proferre.§.ſtari.ff.de arbitr.†ꝙ dicti arbitri de iure tã-
tum laudum ſuum proferre teneantur,nã in caſu oc-
currenti factum videtur cõpromiſſum in eos tãquam
in arbitratores quoad modum procedendi,ſed tãquã
in arbitros quoad modum pronunciandi,& laudãdi,
ad tradita per eundem Bar.in l.ſi ſocietatẽ.§.arbitro-
rum.ff.pro ſocio.igitur laudare, & diffinire debẽt tan
quam arbitri,qui de iure,& eo modo,quo iudices ſen
tentiam,laudum ferre tenentur,arg.l.1.ff. de arbit.cũ
aliis.Et ideò aliter laudãdo laudum dicitur nullum,
& inualidum tanquam contra formã cõpromiſſi la-
tum,ut not.uoluit Anto.de Butr.in c.quintauallis.co
lum.5.extra de iureiuran.& hoc ſeruat cõſuetudo, ut
atteſtantur Barto.& Anto.in locis præallegatis. & re-
fert Alex.in d.l.ſi ſocietatẽ.§.arbitrorum.in appoſtilla
magna ad Bart. quibus de conſuetudine credendum
eſt ad ea,quæ dicit Barto.in l.de quibus.ff. de legibus.
Et propterea ab huiusmodi conſuetudine non eſt re-
cedendum,ſed ſecundum illam iudicandum. c.con-
ſuetudo.1.diſt.Nec obſtat id, quod inquit Anto.in c.
ex inſinuatione.col.2.de reſcrip.ſuꝑ cuius dictis mul
tum inſiſtit Alex.in d.§. arbitrorum. quia Ant. ibi lo-
quitur in caſu diuerſo,hoc eſt, quãdo ſimpliciter fuiſ
ſet compromiſſum in aliquem,ut procedat,& deter-
minet de iure,at caſus noſter eſt, quãdo compromiſ-
ſum fuit ut in arbitrũ,& arbitratorem,& amicabilem
compoſitorem quoad procedendum, ſed quoad de-
cidendũ de iure tantum, nam tunc ſecundum ipſum
domi.Anton.in d.c.quintauallis. & Bart. in d.§. ſtari.
debebit arbitrari de iure tantum, prout conuentum
fuit.Et ideò fortè etiam dici poſſet,ꝙ illud, quod do-
mi.Anto.incidenter inquit in d.c.ex inſinuatione.co
lum.2.de iure non ſubſiſtat per ea,quæ plenè,& prin-
cipaliter ex oppoſito uoluit idem Anto.in d.c.quinta
2 uallis.col.5.&† hoc uobis in caſu noſtro facilius ſua-
deri poteſt ex eo, quod compromiſſum factum fuit
in duos legum doctores tanquã in uiros excellentiſ-
ſimos,quales eos re uera eſſe cognoui, ꝗbus ob ma-
gnam illorum doctrinam turpe eſſet aliter iudicare,
quam de iure,etiam ſi uerba compromiſſi illos ad ſic
iudicandum non arctarent,arg.l.2. §.ſeruius autẽ ſul
pitius.ff.de origine iuris. Cum igitur illa uerba com-
promiſſi in decidendo,& pronuntiando de iure tan-
tum ad arbitros electos relata fuerint, debent de iu-
ris rigore,ſeu de iure communi,& ſecundum qualita
tem ſuarum perſonarũ intelligi,quamuis in aliis per-
3 ſonis aliud importare,& aliter ſtare poſſent, nã† uer-
ba in dubio ſemper debent intelligi ſecundum quali-
tatem perſonarum,ad quas relata fuerunt.l.plenum.
§.æquitii.ff.de uſu,& habit. Pau.de Caſtr. in l. ſi quis.
§.irritum.ff.de inius rup.teſta.Alex.poſt Bar. in l.cen
turio.nu.76.ff.de uulg.,& pupil. Imo.in c.Raynutius.
in materia ſubſtitutionis cõpendioſæ, & ego ibi dixi,
de teſtam.& plenè habetur per Iaſon.in l. ſtipulatio i-
ſta.§.hi,qui.ff.de uerb.obligat.ubi multis modis exẽ-
plificat,& ad plura infert c.ſolite. de maio.obediẽ.op
timus textus.in c.requiſiſti.de teſtamẽ. & in c. ſi pater
de teſtam.in 6.ubi uerba magis perſonis, ad quas refe
4 runtur,quam rebus conuenire debent.Et† quãuis uer
ba ſoleant intelligi ſecundum qualitatẽ perſonæ pro
ferentis ad tradita per Decium.in l.unica. C. quando
nõ petent.part.tamẽ magis intelliguntur ſecundum
qualitatẽ perſonæ,ad quam referũtur, ut habetur per
Alex.in l.ſi cõſtante.ff.ſoluto matrimonio, qui dixit
uerba debere intelligi ſecundum ſubiectum,& prædi
catum,quæ uerba hoc idẽ importãt. Et ad propoſitũ
nobis optimè inſeruit illud, quod notab.ponit Bald.